

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Examensarbete 15 hp – Journalistik

”Han offrades på grund av sitt rena samvete”

*- En kvalitativ diskursanalys om hur Abbas Rezaï
gestaltades i svensk nyhetsjournalistik.*

Författare: Malin Larsson

Författare: Lina Almius Cederstav

Handledare: Britt-Marie Ringfjord

Examinator: Kristoffer Holt

Termin: HT16

Ämne: Journalistik

Nivå: Kandidat

Abstract

Author: Malin Larsson & Lina Almius Cederstav

Title: “He was sacrificed because of his clean conscience” – A qualitative discourse analysis of how Abbas Rezai was portrayed in the Swedish news journalism.

Location: Linnaeus University

Language: Swedish

Number of pages: 45

The aim of this study was to examine how Abbas Rezai, the first male victim of honor-related violence that received media attention in Sweden, was portrayed in Swedish news journalism. The questions examined were: How was Abbas Rezai and the perpetrators portrayed in Swedish news journalism and how did the portrayal of the characters change over time.

We made a critical discourse analysis with Fairclough's model as a base. We examined fourteen articles from a morning paper and a tabloid, during a period of six years.

The result showed that Abbas Rezai was portrayed as a honest, considerate and innocent victim, which makes him relatable to the western world. But regardless of the good portrayal noted, however, that he is all this *despite* the fact that he is an "Afghan asylum seeker". Which makes the news reporting ambiguous, and leaves Abbas Rezai on the borderline between “us” and “them”. When it comes to the perpetrators they are portrayed as heartless, brutal and uneducated. Which by the reporting manifests itself in their cultural and religious background. During the six-years-period that we studied, we noticed that the reporting of one of the perpetrators changed remarkably. He goes from a coldblooded murderer to a victim of his own culture. Which has its explanation in the constant flow of new information. The biggest difference we found between the morning paper and the tabloid was how they selected their sources. The morning paper focused on confirmed fact from the police and the court, meanwhile the tabloid more often choose unconfirmed sources. Our study overall shows that news reporting are producing and re-creating stereotypes and preconceptions.

Keywords

Abbas Rezai, Honor killing, Honor based violence, Barometern, Expressen, qualitative discourse analysis, media and crime, news journalism

Innehåll

1 Inledning	1
1.1 "Han offrades på grund av sitt rena samevete"	3
1.2 Syfte och frågeställningar	3
2 Bakgrund	4
2.1 Definition av begrepp	5
2.2 Det första manliga hedersmordet i Sverige	6
2.3 Kvinnliga hedersmord i Sverige	7
3 Tidigare forskning	8
4 Mediediskurser och journalistikens gestaltning av samhället	12
4.1 Diskurs	12
4.2 Journalistikens gestaltningar och nyhetsvärdering	13
4.3 Intersektionalitet	15
4.4 Orientalism	17
4.5 Stereotypisering	17
5 Metod	18
5.1 Kritisk diskursanalys	19
5.1.1 Diskurs som social praktik	19
5.2 Urval och arbetsätt	20
5.3 Forskningsetiska övervägande	22
5.4 Metodkritik	23
5.5 Validitet och reliabilitet	24
6 Reultat och Analys	25
6.1 Det skötsamma och oskyldiga offret	25
6.2 De utbildade och hjärtlösa föräldrarna	28
6.2.1 Den aggressiva och religiösa pappan	32
6.2.2 Den lömska, elaka och drivande mamman	34
6.3 Den nonchalanta och maktlösa sonen	35
6.4 De slående likheterna och makabra skillnaderna	38
7 Slutsats och diskussion	40

7.1 Förslag till vidare forskning _____	44
Referenser _____	46
Bilagor _____	50
Bilaga 1. Våra valda artiklar _____	50

1 Inledning

Det är den 15 november 2005 och hösten har smugit sig in i den lilla småländska byn Högsby. Inne i ett flervåningshus befinner sig Abbas Rezai tillsammans med sin flickvän. De är på besök hos hennes föräldrar, de har blivit lovade att få gifta sig. Men föräldrarna som är strikt troende har andra planer. Abbas har dragit skam över familjen och befläckt deras heder. Det finns ingen annan utväg, Abbas måste dö.

Innan Abbas stiger in i lägenheten vänder han sig om och tittar på de socialarbetare som eskorterade dem till platsen och säger "Jag hoppas jag lever imorgon". Han visste att han gick mot sin död, men kärleken var starkare än livet själv.

På ett tortyrliknande sätt mördades den då tjugoårige Abbas Rezai brutalt av sin flickvans föräldrar natten mot den 16 november 2005, allt medan flickvännen låg och sov ovetandes i lägenheten bredvid. I domen från Göta hovrätt går det att läsa hur Abbas mottagit flera slag med både järnrör och basebollträ, fått kokande olja kastat mot sitt ansikte och hur hans liv avslutades genom ett flertal knivhugg i både lungor och hjärta. Det skulle sedan dröja hela sex år innan en fällande dom kom. Flickvännens föräldrar dömdes till tio års fängelse och utvisning på livstid (Göta hovrätt, i mål B 1338-11).

I det svenska samhället har hedersmord länge varit något främmande och omdiskuterat. Fenomenet har varit och är fortfarande starkt förknippat med islam, vilket resulterar i att den aktuella debatten kring islamofobi intensifierats. Vi har genom hela studien försökt att förhålla oss till att vi lever i en komplex verklighet och att allting inte är svart eller vitt. För precis som Roosvall, Widholm och Riegert (2015, s. 270) konstaterar "*[...] en person behöver alltså inte ha en viss karaktär bara för att personen i fråga härstammar från en viss plats.*"

I svenska medier fick mordet på Abbas stor uppmärksamhet, vilket ur ett journalistiskt perspektiv inte förvånar. Händelsen faller inom ramarna för vad som är avvikande och sensationellt, något som bryter mot det förväntade. Bland Strömbäcks (2015) sex identifierade kännetecken för vad som karaktäriserar en nyhet finns *hot* och *risker*. Vi kan här identifiera och finna paralleller till fallet med Abbas. Att sådana händelser medför risker för både samhället och för vissa grupper inom samhället är uppenbart. Men det är långt ifrån alla offer som blir nyhetsstoff. Enligt Forsberg (2012) är det endast en liten del av de dödsfall, som inträffar, som blir nyheter. Forsberg menar att då

offentliga personer lever och dör i offentlighetens ljus, har deras bortgång ett naturligt nyhetsvärde. Men även icke-offentliga personers död kan ha ett nyhetsvärde, till exempel vid svåra och plötsligt inträffade olyckor eller brott med ett dramatiskt eller våldsamt händelseförlopp. Precis som i fallet med Abbas. Eftersom hedersmordet på Abbas Rezai fick stort medialt utrymme, anser vi att det är relevant att undersöka hur medierna valde att gestalta de olika aktörerna, inte minst det “ovanliga” offret Abbas.

Nitton år tidigare mördades paret Fatah brutalt, då de befläckat familjens heder genom giftermål. Det tog polisen flera månader att förstå att det var ett hedersmord. Denna händelse anser vi har bidragit till att manliga offer för hedersmord hamnat i skymundan. Det var först när mordet på Abbas ägde rum som strålkastarna riktades mot detta förhållande. Det som gör Abbas till ett “ovanligt” offer i denna kontext och som gör mordet i sig unikt, är att han som *man* är den som får sätta livet till. Att låta kvinnan leva är väldigt ovanligt, då hedern är starkt kopplad till hennes oskuld och dygd (Edsenius, 2013). Vi anser därför att det föreligger ett samhällsligt intresse för undersökningen. Även om mordet inte är det första, så är det i svensk historia helt unikt med tanke på att det är den manliga partnern i brottshandlingen som drabbas.

Då tidigare forskning kring ämnet har visat sig vara begränsad och endast fokuserat på att det har varit kvinnan som faller offer för hederskulturen, visar detta på en vetenskaplig kunskapslucka. Vi anser det därför relevant att undersöka detta speciella fenomen. Att lyfta fram förståelsen för vår västerländska stereotypisering har ett ensidigt perspektiv, det vill säga att kvinnan sätts i fokus vid hedersrelaterade mord. Det finns även andra aspekter som bör uppmärksammas för att ge en mer nyanserad bild av verkligheten. Till exempel att män både är potentiella förövare som offer för hederskulturen.

Vi tror att vår studie kan ligga till grund för vidare forskning kring ämnet hedersmord. Det gäller med såväl manliga som kvinnliga offer. I vår studie ligger fokus på att framhålla att trots att manliga offer är ovanliga i dessa sammanhang, är de inte icke-existerande. Vi tror även att vår studie kan inspirera till vidare forskning kring hur gärningsmän framställs och representeras i olika medier samt vilka egenskaper och identiteter de tillskrivs av journalister. Detta eftersom vi även vill undersöka hur dessa aktörer gestaltades i svenska medier och hur representativa de är i samhället.

1.1 ”Han offrades på grund av sitt rena samvete”

Anledningen till att vi valt att använda citatet ovan som titel på vår studie, är dess starka uttryck och dess karaktär. Orden kommer från Abbas egen mamma, när hon i förhör beskrev hur Abbas var som person. Vi upplever att citatet ger en bra och rättvisande bild av vår studie. För att sätta in citatet i sitt sammanhang väljer vi i detta kapitel att citera Kalmar tingsrätt, mål B 4146-05: *“Abbas var en fin och snäll person som tyckte om andra människor. Han hade ett stort hjärta och var alltid glad. Han offrades på grund av sitt rena samvete”*.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur Abbas Rezai gestaltades i svensk nyhetsjournalistik. För att kunna göra detta kommer vi även att undersöka hur gärningsmännen gestaltades. Detta med avstamp i Lindgren och Lundströms (2010) konstaterande att offer och gärningsman på ett symboliskt plan alltid är kopplade till varandra. Inget offer utan gärningsman och vice versa.

Vi vill genom en kvalitativ textanalys undersöka hur karaktärerna gestaltades och vilka identiteter som de tillskrevs i de olika medierna, samt hur dessa förändrades över tid. För att genomföra studien kommer vi att utföra en kritisk diskursanalys och använda strategiskt utvalda artiklar från både Expressen och Barometern.

Vi finner det även intressant att se vilka skillnader och likheter som finns i gestaltningen av karaktärerna i morgon- respektive kvällspress, då de skiljer sig rent journalistiskt. Det kan visa på en intressant skillnad i ordval och vilka identiteter som aktörerna tillskrivs i respektive tidning. Vi vill med hjälp av den redaktionella spridningen även ge studien en större geografisk omfattning.

Med utgångspunkt i Faircloughs (1995) modell om att medieinnehåll påverkar maktstrukturer och vice versa, formulerar vi två huvudfrågor till vår studie:

- Hur gestaltades Abbas Rezai och gärningsmännen i svensk nyhetsjournalistik?
- Hur förändrades gestaltningen av de olika karaktärerna i fallet över tid?

2 Bakgrund

I detta kapitel presenteras den bakgrund som vi anser vara nödvändig för att sätta sig in i vår studie. Vi bedömer att en beskrivning av händelseförloppet, från första kontakten mellan Abbas Rezai och hans flickvän till själva mordet, är relevant för att förstå vår studie och dess resonemang som förs i samband med det händelseförlopp som utspelades kring mordet. Vi kommer även att definiera olika begrepp som vi anser vara centrala i vår studie samt redogöra för tidigare hedersmord som inträffat i Sverige.

Abbas Rezai var arton år gammal när han ensam kom till Sverige 2003, efter många år på flykt från hemlandet Afghanistan. I Sverige sökte han politisk asyl och blev placerad i Skellefteå. Där bodde han i en lägenhet med två iranska vänner och på dagarna gick han i skola. Genom en flicka som också bodde i Skellefteå kom Abbas i kontakt med en ung afghansk kvinna i småländska Högsby (Wikan, 2009; Edsenius, 2013).

Via mailkontakt började kärleken blomstra mellan Abbas och den sextonåriga kvinnan från Högsby. Trots att båda kom från samma etniska grupp, fanns det en rangskillnad mellan dem. Hon var av sayyidsläkten, som härstammar från Profeten Mohammed, medan Abbas hade folkligt ursprung från en lägre stående klan (Wikan, 2009).

Den unga kärleken var inget som kvinnans föräldrar godkände och menade att de båda ungdomarna hade dragit skam över familjen, de hade befläckt deras heder. Något som var oförlåtligt. Även om kvinnan inte begått något brott, räckte det med ryktet om att hon nu var befläkad av Abbas, för att familjen skulle se henne som en skam.

Trots grova hot från familjen flydde flickan tillsammans med Abbas från Högsby till Skellefteå. Där fortsatte dödshoten från kvinnans familj att hagla över det nu nyförlovade paret. Men plötsligt förändrades tonen från kvinnans föräldrar. Nu ville de att det unga paret skulle komma hem till Högsby eftersom de ville ordna en förlovningsfest för dem där. Trots tveksamheter från Abbas sida och att flickvännen hotade med självmord, begav sig paret mot Högsby (Wikan, 2009; Edsenius, 2013).

Den 15 november kom paret till Högsby och redan innan de kommit fram till lägenheten kände de båda att de var i fara. Natten till den 16 november 2005 mördades Abbas brutalt under tortyrliknande förhållanden. Föräldrarna tvingade ner kokande olja i Abbas mun, slog honom med baseballträ, järnrör och avslutade hans liv med över tjugo knivhugg, varav sju rakt in i hans hjärta (Edsenius, 2013).

Till en början tog brodern i familjen på sig skulden och han dömdes till fyra års slutet ungdomsvård och utvisning. Men år 2009 ändrade brodern sin historia och berättade nu att det var föräldrarna som dödade Abbas. Fallet återupptogs i rätten och sex år efter mordet på tjugooåriga Abbas Rezai kom den fällande domen mot flickvännens föräldrar (Edsenius, 2013). I Göta hovrätt dömdes de till tio års fängelse och utvisning på livstid (Göta hovrätt, i mål B 1338-11).

2.1 Definition av begrepp

Kultur är ett begrepp med många definitioner. Enligt Al-Baldawi (2014) utvecklar varje enskild människa sin egen uppfattning om vad kultur innebär. För vissa innebär det sättet att leva, för andra handlar det om de seder och traditioner som utövas tillsammans med den egna folkgruppen. Begreppet kan även förknippas med mat, konst och musik. Vidare skriver han att enda sättet att lära sig andra folkgruppers regler, normer eller sociala koder är genom vardaglig interaktion med dessa människor. Al-Baldawi (2014) menar att alla människor är kulturella varelser som är i behov av att kunna relatera och identifiera sig med andra *människor, materiella ting* och *omgivningen*. Fortsättningsvis skriver han att de som migrerar till ett nytt land står inför en utmaning då de måste lära sig det nya landets normativa bestämmelser och sociala koder.

Patriarkat definieras som ett samhälls- eller familjesystem, vilket grundar sig på att de äldre männen i det aktuella samfundet innehar den politiska och ekonomiska makten (Nationalencyklopedin, 2016-11-11).

I patriarkala samhällen betraktas alla människor i samhället vara en oskiljbar beståndsdel av en grupp, där gruppen som helhet ansvarar för varje enskild gruppmedlems handlande. Grupperna består ofta av familjemedlemmar, släktingar eller den religiösa församlingen. Man föds in i dessa konstellationer och kan bara existera genom tillhörigheten till dessa. Individerna måste därmed visa sin lojalitet till gruppens normativa bestämmelser eftersom dessa rankas högre än de regler och sociala koder som finns i samhället. Vid oanständigt beteende skadar man därför inte bara sitt eget rykte utan hela gruppens (Al-Baldawi, 2014).

Hedersbegreppet är i många samhällen en accepterad sedvänja, vilken är starkt förknippat med ära, självrespekt och social respekt, men det handlar också om makt

(Wikan, 2009). Vidare skriver hon att hedersbegreppet i alla samhällen och alla tider varit förknippat med män. Att mannen har heder och kvinnan har skam. I många samhällen har kvinnan, på grund av sitt kön, ingen självständig heder utan ingår i mannens. Fenomenet *heder* bygger på patriarkala värderingar och strukturella normer, där mannens heder är fullständigt beroende av kvinnans dygd och oskuld. I sociala sammanhang kan hennes handlingar ensamt skada både mannens och familjens rykte. För att då skydda familjens heder är det vanligt att kvinnorna, i dessa hederspräglade samhällen, blir övervakade. Kvinnan är hedern och mannen äger den (Güngör & Dervish, 2009).

Skam drar man över gruppen genom att bryta mot dess normativa bestämmelser och därmed riskera att skada gruppens heder (Al-Baldawi).

Då *skam* är tätt sammankopplat med kvinnans kyskhetsideal är det oftast hon som ”skambelägger” gruppen (Rexvid & Schlytter, 2012).

2.2 Det första manliga hedersmordet i Sverige

Makarna Fatah

Det är slutet av maj månad och året är 1986. Ett äldre par är ute i skogarna på Hedlandet, en dryg mil sydväst om Eskilstuna, för att plocka blommor. Under gräs och kvistar gör de en makaber upptäckt. De finner två sargade kroppar, en man och en kvinna. Det är makarna Ibrahim och Bafreen Fatah, trettiofem respektive tjugotvå år gamla. Kropparna är bakbundna och bär spår av tortyr i form av skällning och bränmärkning (Edsenius, 2013).

I TV-programmet Svenska fall för FBI (2016-11-10) säger den före detta mordutredaren Mark Safarik att det oftast är ett av offren som är den huvudsakliga måltavlan, när det kommer till dubbelmord. I det här fallet har det troligen varit Bafreen eftersom hon gifte sig med Ibrahim utan föräldrarnas tillåtelse. År 1986 var hedersmord ett okänt begrepp för den svenska polisen, vilket gjorde att man till en början trodde att mordet hade politiska kopplingar. Men allt eftersom tiden gick började polisen inse att motivet snarare handlade om att parets relation varit otillåten eftersom Bafreen hade varit bortlovad till en annan man. Trots omfattande polisutredning har ännu ingen åtalats för dubbelmordet. Det anses både vara det första uppmärksammade hedersmordet i Sverige och det första kända fallet där en man fallit offer för hedersmord (Edsenius, 2013).

2.3 Kvinnliga hedersmord i Sverige

Maisam Abed Ali (Sara)

Den 14 december 1996 mördas Maisam Abed Ali, mer känd som Sara, av sin bror och kusin. Hon stryps till döds och kroppen lämnas intill en lagerlokal, bara några hundra meter från sin sovande mamma och småsyskon. Hon dödas för att hon var “för svensk” och umgicks med svenska killar. Sara hade dragit skam över familjen och det fanns bara en utväg, hon skulle dö (Güngör & Dervish, 2009; Wikan, 2009).

Hedersmordet på Sara var det första som blev känt i Sverige och begreppet hedersmord introduceras i det svenska samhället. Sara skrev svensk historia, en ung flicka som ville leva ett svenskt liv – det blev hennes död (Wikan, 2009).

Pela Atroshi

Den 24 juni 1999 skjuts den då nittonåriga Pela Atroshi ihjäl med fyra pistolskott i staden Dohuk i Kurdistan. Pistolen avlossades av en av hennes två farbröder, som båda senare skulle dömas till livstids fängelse i Sverige. Detta tack vare att Pelas syster lyckades kontakta den svenska polisen. Anledningen till att Pela gick samma öde till mötes som Sara, var att hon rymt hemifrån och därmed befläckt familjens heder. Orsaker som ledde till att hennes egen farfar utfärdade den unga kvinnans dödsdom (Güngör & Dervish, 2009).

Fadime Sahindal

Klockan 21.46 får SOS alarm ett telefonsamtal där en kvinna skriker i luren “*Min syster är död. Min far har skjutit min syster*”. Det är den 21 februari 2002 och Fadime Sahindal har precis blivit skjuten till döds av sin egen far i ett trapphus i Uppsala. Som ung följde Fadime inte familjens regler och restriktioner kring hur hon skulle leva. Men det är först när hon blev kär i en svensk man som familjen ansåg hedern befläckt och upprättelse måste ske. Att Fadime under en längre tid gick ut i medierna och talade öppet om sin utsatta situation, var något som förvärrade den redan infekterade relationen till de manliga familjemedlemmarna. Därmed bestämde de sig för att Fadimes hjärta inte längre skulle slå i frihet (Wikan, 2009).

3 Tidigare forskning

Män som växer upp i hederskulturer får tidigt lära sig att *heder* är grunden för familjens ekonomiska och sociala existens. Som vi varit inne på tidigare är familjens *heder* fullständigt beroende av de kvinnliga släktingarnas goda moral. Männerna får därför lära sig att det är en maskulin dygd att kontrollera att familjens kvinnor följer de regler och bestämmelser som satts upp (Rexvid & Schlytter, 2012).

Rexvid & Schlytter (2012) utgår i sin studie från det numera nedlagda projektet “Sharaf Heroes”. Projektet syftade till att ändra attityden gentemot hedersrelaterade normer och värderingar hos män med rötter i orientaliska kulturer. Flera av intervjupersonerna i studien blev själva tidigt socialiserade in i hederskulturen som en viktig del av familjens kod. De blev introducerade till att leva och handla efter begreppen *heder* och *skam*. De fick lära sig att se efter sina kvinnliga släktingar, då kvinnliga familjemedlemmar kan skada familjens heder genom att uppföra sig opassande. På senare tid har männen i studien dock börjat ifrågasätta dessa värderingar.

Genom fokusgruppintervjuer med informanterna i detta (numera) nedlagda projektet kunde forskarna urskilja två olika föreställningar om konceptet *heder*. Där den första bygger på manligt och kvinnligt. Heder kopplas till att kvinnan inte ska skambelägga sin familj genom “opassande” handlingar. Den andra betydelsen däremot syftar till att man ska vara en ärlig, hederlig person som visar respekt för andra människor. Detta tyder alltså på att det finns både positiva och negativa föreställningar om begreppet *heder*. För att råda bot på den negativa aspekten skriver Rexvid och Schlytter (2012) att det krävs kunskap om mänskliga rättigheter för att attityden gentemot dessa tankesätt ska förändras. Detta är en av få studier som undersöker hederskultur utifrån ett manligt perspektiv, vilket motiverar ytterligare forskning på området. Detta är en av få studier som undersöker den manliga aspekten av hedersmord, vilket motiverar vår egen studies relevans ytterligare. Genom att applicera Rexvid och Schlytters studie på vår egen syftar vi till att öka medvetenheten för att män i dessa kulturer inte bara är potentiella förövare, utan även offer för sin egen kultur.

Hedersrelaterat våld beskrivs ofta i medier, som ett system som bygger på icke-västerländska normer och traditioner. Nästan alla som faller offer för denna typ av våld är unga kvinnor, där förövarna är deras manliga släktingar. De kvinnor som drabbas

beskrivs ofta i medier, som fångar i patriarkala strukturer av islamisk tradition. Genom detta sätt att rapportera stereotypiseras icke västerländska kulturer som våldsamma mot kvinnor, vilket normaliserar patriarkala strukturer. Västerländska kvinnor framställs som moderna och demokratiska medan icke-västerländska kvinnor framställs som motsatsen (K Gill & Brah, 2014).

Genom en orientalisk diskursanalys undersöker K Gill och Brah (2014) i sin studie hur hedersmordet på sjuttonåriga Shafilea Achmed framställdes i brittiska medier. De kom fram till att medierna, i detta mordfall, faktiskt lyckades rapportera om fallet *utan* att konstruera en bild av icke västerländska kulturer som ociviliserade. Istället för att rapportera om mordet utifrån perspektiv som kultur och tradition försökte de fördjupa förståelsen för hur vissa samhällen ser på heder och skam. Då vår studie syftar till att undersöka hur Abbas Rezais mördare gestaltades i medier, anser vi att den här studien är en relevant utgångspunkt för vår undersökning. Detta eftersom den ger oss en grund att stå på gällande hur gärningsmän, som begått hedersrelaterade brott, gestaltats i medier tidigare.

Rent kunskapsmässigt förekommer det ofta stora brister vid rättegångar inom det svenska rättsväsendet vad gäller behandlingen av åtalade med utländsk härkomst. På grund av brister i den språkliga kommunikationen är det inte ovanligt att det förekommer missförstånd mellan myndigheten och åtalade. I samband med rättegångar kan även stereotypa konstruktioner av immigranter förmedlas. Elsrud undersöker genom etnografiska observationer i rättssalen huruvida icke svenska medborgare, som står åtalade för brott, får sina röster hörda i rättsliga sammanhang. I analyser av intervjuer och framföranden i rättssalen kommer hon fram till att i de fall där de åtalade inte är svenska medborgare begränsas deras möjlighet att bli förstådda och hörda. Istället för att försöka ge sin bild av vad som inträffat väljer många åtalade att vara tysta. Detta kan till stor del förklaras med att de rådande strukturerna inom rättsväsendet präglas av västerländska värderingar (Elsrud, 2015).

Journalister bevakar ofta rättegångar. De går också igenom domar och beslut, som domstolarna fattat för att därefter rapportera om dessa händelser till allmänheten. Om det då, som studien visar, förekommer diskriminering inom rättsväsendet skulle det alltså betyda att medier sprider ensidiga och kanske rentav felaktiga bilder om både det

inträffade brottet och gärningsmannen. Som tidigare nämnt är syftet med vår undersökning att studera hur Abbas Rezai gestaltas i medier. För att kunna göra detta måste vi även undersöka hur gärningsmännen framställdes eftersom detta kan påverka hur man såg på Abbas. Elsruds (2015) forskning kan därför ses som ett exempel för hur rättssystemet fungerade i fall som liknar det vi avser undersöka eftersom vi också har för avsikt att studera hur gärningsmännen framställdes under just *rättegångarna*.

Aktörer i samhället, såsom medier, politiker och statliga institutioner förenklar ofta fenomenet hedersmord. Genom att i första hand koppla hedersmord till kultur och tradition skapas en snedvriden och stereotyp bild av icke västerländska kulturer, vilket producerar och reproducerar fördomar mot dessa. Det är inte heller ovanligt att hedersmord likställs med andra “icke-västerländska fenomen”. Till exempel kvinnlig könsstympning och arrangerade äktenskap, som om de vore ett och samma problem. Att beskriva våld mot kvinnor som en fråga om tradition är problematiskt eftersom ordet *tradition* ofta upplevs som statiskt, tidlöst och oföränderligt. Det sänder signaler om att det är omöjligt att förhindra hedersbrott. (Kogacioglu, 2016).

Kogacioglu (2016) frågar sig hur man kan rädda sin heder genom att mörda en kvinnlig släkting som gjort någonting som anses skamfullt. Hon frågar sig också *hur, var* och *varför* dessa traditioner grundades och i vilken nationalitet/etnicitet. Hon menar att det är svårt, om inte omöjligt, att komma fram till ett konkret svar. Genom kritisk diskursanalys utifrån Foucaults maktteoretiska perspektiv undersöker Kogacioglu (2016) den maktutövning som genomsyrar mediernas gestaltning av hedersmord. Det hon kommer fram till är att det är många institutionella strukturer, som påverkar gemene mans uppfattning om vad hedersmord är och varför det sker. Politiker, medier och statliga myndigheter bär det största ansvaret för att inte skapa stereotypa bilder av icke västerländska kulturer.

Anledningen till att vi valde att ta vår utgångspunkt i den här studien beror på att Kogacioglu (2016) brukar samma metod som vi avser använda, nämligen kritisk diskursanalys. Då studien syftar till att undersöka i vilken utsträckning språkliga maktstrukturer påverkar människors föreställningar om världen anser vi att den är relevant för vår undersökning. Detta eftersom vi, genom att analysera språket i vårt analysmaterial, avser granska hur de inblandade karaktärerna i vårt specifika fall

gestaltades i svensk nyhetsjournalistik.

Reimers (2007) undersökte hur svenska tidningar framställde det uppmärksammade hedersmordet på Fadime Sahindal. Genom diskursanalys studerar forskaren i första hand pressens framställning av olikheter och social makt i nyhetsrapporteringen kring mordet. På grund av att medier *konstruerar en verklighet* ska uppståndelsen kring mordet i medierna inte likställas med hur själva händelseförloppet gick till när hon dödades. Resultatet pekar på att enligt medier dödades Fadime på grund av hennes pappas utländska bakgrund. Offrets pappa och resten av familjen framställdes i den svenska pressen som fientliga gentemot "svenska värderingar", vilket låg som grund för mordet. Dessutom skriver Reimers (2007) att medier beskrev händelsen utifrån ett perspektiv där västerlänningar är moderna och toleranta medan "de andra" är bakåtsträvande, föråldrade och högfärdiga. Enligt Reimer hade det varit bättre att rapportera ur ett *mäns våld mot kvinnor*- perspektiv istället för att gestalta händelsen utifrån tradition och kultur.

Resultatet av studien pekar även på att "svenskhet" karaktäriseras av jämlikhet medan "icke-svenskhet" karaktäriseras av underordning där mäns våld mot kvinnor är befogat och naturligt. Vad gäller representation av de olika individerna i medierapporteringen kring denna händelse beskrivs de manliga och kvinnliga immigranterna som människor som avviker från det normala. Mannen presenteras som ett problem och som någon som rättfärdigar våld mot kvinnor medan kvinnan framställs som underlägsen mannen. Offret Fadimes representation i medier är istället positiv eftersom hon börjat "bryta sig loss" från den kultur och de värderingar hennes familj präglades av. Hon presenterades, likt en "vanlig" svensk kvinna, som självständig, ambitiös och karriärsinriktad. Reimer (2007) undersöker vilka följder det får att beskriva brott utifrån aspekter såsom kultur och tradition, vilket liknar på många sätt påminner om det vi avser undersöka. Av den anledningen anser vi att forskningen är relevant och inspirerande. Skillnaden är att den utgår från ett perspektiv där en kvinna fallit offer för hedersmord medan vår undersökning avser studera fenomenet utifrån ett manligt offer.

4 Mediediskurser och journalistikens gestaltningar av samhället

I detta kapitel redovisar vi de teorier vi valt att använda i vår studie. Först presenterar vi våra ramteorier *diskurs* och *gestaltningsteori*. Vi anser att dessa två kompletterar varandra och täcker in de olika aspekterna utifrån vårt syfte med studien. Vidare presenterar vi intersektionalitet, orientalism och stereotypisering som fördjupar de analysteorier, som förekommer i vårt teoribygge.

4.1 Diskurs

Det är genom språket och diskurserna som medier konstruerar vår bild av samhället och verkligheten. Språket återger inte en neutral och enkel bild av våra sociala identiteter och vår omvärld, utan bidrar till att forma den genom språkliga uttryck (Winther Jørgensen & Phillips, 2001; Bergström & Boréus, 2012).

Att använda språk är en social aktivitet och formas därigenom i en social kontext. Men även språket har en formande egenskap eftersom sociala fenomen, så som identiteter och olika trosuppfattningar också formas av och genom språket. Att se språket som den enväldiga konstruktören av vår verklighet, skulle innebära att olika tolkningar av samma sak utgör grunden för vår kunskap. Men vi kan uppleva och tolka saker olika, utifrån våra olika sociala identiteter och relationer (Bergström & Boréus, 2012).

För att göra en journalistisk koppling till diskurs som teori, är det viktigt att förstå att ingen skribent kan isolerat från omvärldens normer och socialiseringsprocesser använda språket för att ge sin bild av verkligheten eller påverka andra. Både omvärldens och journalisters ideologiska och teoretiska synsätt påverkar därmed textens innebörd (Bergström & Boréus, 2012; Repstad, 2007).

Författaren av en text använder alltså språket för att uttrycka sin bild av verkligheten, men också för att informera och sprida åsikter. Språket används därmed inte bara som reflektion utan även för handling (Bergström & Boréus, 2012).

Som konstaterat ligger fokus i diskursanalysen på språket och genom att använda diskursteorin i vår studie, kan vi skapa en förståelse för hur olika diskurser konstrueras genom språket. Vi anser därför att det föreligger stor relevans för vår studie att använda diskursteorin.

Enligt diskursanalytikern Norman Fairclough (1995) är språkbruket starkt sammankopplat till de maktordningar som råder i samhället. Han menar att diskurser bidrar till konstruktionen av sociala relationer och identiteter. Texter kan betyda olika saker i olika sammanhang, vara öppna för flera olika tolkningar och i viss mån även motsäga varandra (Winther Jørgensen & Phillips, 2001).

Kommunikationen formas av ideologi, normer och dominerande tankesätt. Samhället präglas därmed ofrånkomligt av maktanspråk och konflikter, där vissa grupper i samhället dominerar medan andra blir förtryckta (Berglez & Olausson, 2008).

Vi anser alltså att Faircloughs synsätt på diskurser är relevant för vår studie, då vi ska undersöka hur olika identiteter gestaltas och konstrueras, samt de underliggande maktstrukturerna.

4.2 Journalistikens gestaltningar och nyhetsvärdering

Sprungen ur sociologin handlar gestaltningar om hur man tolkar och skapar mening ur erfarenheter, oavsett upplevda eller medierade. Då människor kontinuerligt strävar efter meningsskapande i tillvaron är gestaltningsprocesser ofrånkomliga. Varje gång kommunikation sker mellan människor gestaltas verkligheten. Genom att ta del av nyhetsjournalistiken kan man skapa en bild av verkligheten. Ett synsätt som legitimerar journalistikens roll som nyhetsförmedlare och lägger grunden för mediernas beskrivningsmakt (Strömbäck, 2014).

Gestaltningsteorin (*framing*) utgår alltså ifrån uppfattningen att medierna fungerar som en spegel av verkligheten. Något som Strömbäck (2014) avvisar och menar att istället för att se medierna som regelrätta spegelbilder av verkligheten, bör de istället ses som rekonstruktioner eller gestaltningar av verkligheten. Att sätta ett likhetstecken mellan verkligheten och nyheternas bild av den, är därmed omöjlig. Strömbäck (2014) menar också att verkligheten är obegränsad medan mediernas format är begränsat, vilket gör att all nyhetsförmedling präglas av de val som görs av redaktionen och den enskilde journalisten.

Det går även att se den enskilde medborgarens beroende av mediernas gestaltning av verkligheten. För ju mer beroende av medierna människor är, desto mer mottagliga är de för dess påverkan. Gestaltningar är alltså inte statiska, utan formas av olika aktörer i samhället. Till exempel gestaltar medierna verkligheten på ett visst sätt för att locka

läsare eller politiska aktörer, och försöker därmed framföra specifika gestaltningar, för att skapa stöd för sina förslag (Strömbäck, 2014).

När människor påverkas av mediernas gestaltningar av verkligheten, har det alltså betydelse för deras åsikter, attityder och beteenden. Vilket i sin tur kan påverka mediernas gestaltning. Dock ska påpekas att de flesta medborgare sällan försöker influera medierna. Medborgarna påverkas mer än vad de påverkar (Strömbäck, 2014).

Det är viktigt att påpeka att det även finns ett flertal olika perspektiv inom gestaltningsteorin. Det är nämligen alltid några element som är återkommande:

“gestaltningar är uttryck för specifika sätt att organisera information, och gestaltningar formas genom val av ord, fakta, perspektiv, källor och betoningar” (Strömbäck, 2014, s.115)

Vi valde att använda gestaltningsteorin för att undersöka hur offret och gärningsmännen gestaltas i medierna. Vi tror att respektive tidning formar och framställer den verklighet de tror dess läsare efterfrågar. Vi anser att gestaltningsteorin är relevant för vårt teoribygge, då den diskuterar mediernas rekonstruktion och gestaltning av verkligheten. Genom att applicera teorin på vår studie vill vi undersöka om vissa stereotyper i samhället fortfarande klassificeras på ett visst sätt.

Även om det varje dag sker miljontals händelser världen över, så är det endast en bråkdel av alla dessa möjliga nyheter som når fram till redaktionernas kännedom och som slutligen publiceras (Strömbäck, 2014). Då vi syftar till att både undersöka hur gestaltningen av Abbas och gärningsmännen förändrats över tid samt granska skillnader och likheter, kommer vi även att använda oss av nyhetsvärdering som en teoretisk ingång i vår analys.

I den ekonomiska konkurrens som finns på marknaden idag mellan olika nyhetsmedier, är nyckeln till framgång att hålla kostnaderna nere och samtidigt locka publik. Utöver de ekonomiska resurserna för att bedriva nyhetsjournalistik finns det två viktiga styrfält när det gäller att värdera och välja vilka nyheter som publiceras: *intresse* och *betydelse*. Där *intresse* handlar om mediernas föreställning om vad publiken *vill* ha. *Betydelse* som styrfält handlar däremot om vad medierna anser att publiken *bör* ta del av, det vill säga det medierna anser vara viktigt för dem att veta (Strömbäck, 2014; Gans, 2004).

De båda styrfälten hänger samman med de olika nyhetsvärderingskriterier som myntats av flera forskare, såsom; geografisk, social och tidsmässig närhet samt graden av överraskning och sensation för att nämna några. Viktigt att påpeka är därför att ju mer en nyhet karaktäriseras av nyhetskriterierna, desto större är chansen att det blir en nyhet som uppmärksammas i medierna (Strömbäck, 2014).

Även *medielogiken* är relevant för vår studie, då den behandlar flera olika saker såsom; format, organisation och yrkesmässiga normer, vilket i sin tur påverkar medieinnehållet. Detta kan i sin tur förklara relationen mellan medier och samhälle; då journalistiken och mediehusen verkar i samhället har även detta en inverkan på medierapporteringens utformning. Mediernas egna behov är alltså det som först och främst formar graden av journalistisk professionalism och marknadsorientering, snarare än att verkligheten styr och formar mediernas rapportering (Strömbäck, 2014).

Anledningen till att vi även valt att applicera nyhetsvärdering och medielogiken på vår studie, grundar sig i mediernas behov av att reducera mängden information som finns tillgänglig. Samtidigt som de ska behålla människors uppmärksamhet. I dagens samhälle finns det nämligen ett överskott av information och ett underskott av uppmärksamhet, som i sin tur påverkar medierapporteringen. För att kunna hantera denna obalans har medierna skapat olika berättartekniker, såsom personifiering, förenkling, tillspetsning, intensifiering och stereotypisering, vilket också har sin inverkan på nyhetsvärdering, urval och rapportering (Strömbäck, 2014).

Hedersmordet på Abbas har genererat ett enormt material med ingående skildringar av detaljerade domar och förundersökningsprotokoll, som med tiden förändrats. Vi vill därför undersöka hur journalistiken anpassar, applicerar och presenterar ny information för sina läsare.

4.3 Intersektionalitet

Den intersektionella teorin har inspirerats av postkoloniala teorier, som har sin förankring i problematiseringen av den västerländska kunskap- och makttraditionen som uppkommit i en kolonial kontext (Roosvall & Widestedt, 2015).

Grundtesen inom postkolonialism är att världen idag är uppdelad i den moderna och framåtsträvande västvärlden och den bakåtsträvande "andra" världen (Brune, 2004).

Den intersektionella teorin har samma grundtanke som postkolonialism men specificerar detta lite mer genom att undersöka *vilka* samhällsstrukturer som ger upphov till att vissa grupper systematiskt blir underordnade andra (Ahrne, 2016).

För att kunna analysera maktfördelningen är det viktigt att man känner till hur materiellt och symboliskt kapital har distribuerats i samhället över tid. Historiskt sett var gränserna mellan nationerna tydligare. Det fanns en urbefolkning med ett särskilt språk. Den påtagliga känslan av en nationell identitet, eller rasgemenskap, har idag resulterat i ett system av exkludering. Det har skapats en sorts skiljelinje mellan "vi som alltid varit här" och "de som inte fanns här från början", där de förstnämnda har lättare att få maktinflytande än de sistnämnda (de los Reyes & Mulinari, 2005).

Den ojämna maktfördelningen i samhället grundar sig alltså dels i rasism, men den bottnar också i sexism och klasskillnader (Ahrne, 2016). Det var bara sextio år sedan kvinnorna kom in på arbetsmarknaden, vilket skulle kunna vara förklaringen till att kvinnlighet än i dag associeras med "husliga" och "omhändertagande" egenskaper snarare än karriärsinriktade (Björk, 2013).

I takt med att även kvinnorna kom in på arbetsmarknaden och att invandringen drog igång på riktigt i Sverige har maktstrukturen på senare år blivit flerdimensionell. Detta eftersom klasstrukturen nu fördelas mellan fler än bara arbetar- och överklass. Därför kan man inte längre bara analysera *en* form av social representation, utan måste fokusera på flera och *även* hur de överlappar varandra (Ahrne, 2016).

Genom socialt skapade ojämlikheter grundar sig alltså intersektionalitet i föreställningen om att det finns en *naturlig* och *oföränderlig* ordning i samhället. Alltså att alla människor har sin bestämda plats i universum genom traditionellt konstruerade grupper. Denna hierarkiska världsbild bekräftas av de som sitter inne med makten, vilket skapar ett evigt kretslopp av ojämna maktfördelning. Här är medier inräknade eftersom de i egenskap av nyhetsförmedlare reproducerar redan etablerade maktstrukturer (de los Reyes och Mulinari, 2005; Ahrne, 2016).

Genom att applicera intersektionalitet på vår studie kan vi undersöka om Barometern och Expressen, i sin rapportering kring hedersmordet på Abbas, upprätthåller statiska maktordningar. Hur de två tidningarna valt att gestalta aktörerna utifrån aspekterna *klass*, *etnicitet* och *kön* kommer vara i fokus. Detta eftersom nyhetsrapporteringen skulle kunna generera i just klass-, etnisk och- könsmässig- diskriminering.

4.4 Orientalism

Orientalism är en teori som bygger på hur Västvärlden betraktar och framställer orienten (Mellanöstern, nordafrika och sydvästra och sydöstra Asien). I västerländska ögon är orientalerna barbariska, outvecklade och avvikande och det är enbart genom modernisering som man kan ”bota” dem (Said, 2016).

I årtionden har väst framställt orienten som ett hot mot västvärlden. Människorna som är födda och uppvuxna där presenteras som hopplösa vildar som är inkapabla till att leva i frid. Orienten ses som källan till upplysning medan västvärlden anses vara hjälten, som sitter inne med den “absoluta sanningen”. Dessa negativa föreställningar om “den andra världen” är så djupt rotade i vårt samhälle att inte ens akademiker, forskare eller myndigheter motsätter sig dem. Detta är anledningen till att de primitiva beskrivningarna ständigt reproduceras. De som forskar inom området är så fast i den egna akademiska traditionen att vetenskapen omöjligen blir objektiv. Detsamma gäller massmedierna. Nyhetsrapporteringen är enfaldig och paternalistisk, vilket skapar en klichéartad och vilseledande rapportering. Detta grundar sig i en fångenskap i det västerländska tänkandet (Said, 2016).

Orientalism ger oss möjlighet till en mer djupgående analys av våra nyhetstexter. Bland annat möjliggör den att undersöka eventuell förekomst av etnisk diskriminering. Eftersom gärningsmännen härstammar från just orienten är det intressant för oss att undersöka om Barometern och Expressen presenterar deras karaktärsdrag som ”typiskt” för deras ursprung.

4.5 Stereotypisering

För att djupdyka ytterligare i hur “vi” och “dem”- tänkandet kommer till uttryck i nyhetsrapporteringen kring Abbas, kommer vi även använda stereotypiseringsteorin. Denna teori är också en utgrening av postkolonialism och den nämns ofta i samband med rasism och diskriminering. Hylland Eriksen (2002) skriver att människor från en viss typ av grupp ofta har förutfattade meningar om hur människor från en annan grupp är och ser ut. Vilket tenderar att vara nedlåtande.

Aspekter som hudfärg, kön och klass får en central roll genom stereotypisering och utgör grunden för homogena beskrivningar av homogena grupper. Denna typ av

fixering vid skillnader mellan olika människor har en distanserande funktion (Roosvall& Widstedt, 2015).

Enligt Brune (2004) lever fragment av rasismens ideologi kvar än i våra dagar. Konsekvensen av detta har blivit att det etablerats en bild av att det finns stora skillnader mellan olika homogena grupper, vilket i sin tur rättfärdigar föreställningen om att vissa människor är överlägsna andra. En del individer klassificeras därför som "de andra" och bemöts inte som människor utan som företrädare för sin "ras", kultur eller etnicitet. Den sortens rasism uttrycker sig både genom stereotypisering och socialt utanförskap. Nyhetsjournalistiken har en viktig uppgift i att granska, tolka och förse samhället med information som berör nationen. Detta förutsätter någon form av gemenskap. I sin tur innebär detta att även nyheterna etablerar skiljelinjer mellan "vi som hör till" och "de som inte hör till". Särskilt tydligt märks detta i de journalistiska texter som berör invandrar och flyktingfrågor.

Vad gäller journalistik inom detta ämnesområde råder en särskild medielogik, där speciella "tolkningspaket" gäller. Bland annat utgår denna journalistik från en särskild nyhetsvokabulär, vilket bara gäller inom detta ämne. Först och främst utgår rapporteringen från ett *upplyst* och *tolerant* "vi". Därefter används en vokabulär som kan kopplas ihop med både naturkrafter och krig, till exempel *våldsamma vågor* och *invasion*. Flyktingar och invandring beskrivs som hot och bekymmer, vilket både ger en avhumaniserad bild av dessa människor samtidigt som det öppnar för främlingsfientlighet (Brune, 2004).

Stereotypisering är på många sätt en relevant teori för oss. Med stöd av den kan vi bland annat undersöka vilken typ av nyhetsvokabulär som Barometern och Expressen använder i samband med rapporteringen om Abbas. Den är också av betydelse eftersom den ger oss möjlighet att studera om stereotypa och främlingsfientliga synsätt återspeglas i nyhetsrapporteringen.

5 Metod

I det här kapitlet presenteras den metod vi valde för vår studie samt en redogörelse för vårt urval av nyhetsartiklar. Vi kommer även återge våra tankar kring den valda metodens etiska överväganden samt metodkritik.

5.1 Kritisk diskursanalys

Kritisk diskursanalys (CAD) är starkt förknippad med lingvistikprofessorn Norman Fairclough som menar att all form av kommunikation präglas av maktanspråk.

Utgångspunkten inom CAD är att diskursiva och sociala praktiker påverkar och påverkas av varandra. Det vill säga, språk är tätt sammankopplat med handling, vilket i sin tur har betydelse för makt och hegemoni (Bergström & Boréus, 2012).

CAD har alltså kopplingar till lingvistik och i enlighet med Faircloughs modell, vilken vi kommer gå närmare in på senare, har den även påverkats av marxinspirerad ideologikritik. Vilken inkluderar tankar om att det rådande samhällssystemet bär på så starka inneboende motsättningar att det hotar dess existens (Bergström & Boréus, 2012).

Som undersökningsmetod syftar därför kritisk diskursanalys till att analysera både språket och den kontext där språket förekommer. Genom en sådan typ av analys vill metoden få svar på varför vissa identiteter och idéer ses som självklara medan andra framstår som problematiska (Gee, 2011; Berglez & Olausson, 2008).

Med språket som utgångspunkt gav CAD oss möjligheten att undersöka om vårt analysmaterial innehöll dolda maktstrukturer och stereotypa föreställningar om “de andra”.

5.1.1 Diskurs som social praktik

Det centrala i Faircloughs perspektiv är att diskurser är en typ av social praktik, som både reproducerar och förändrar kunskap, identiteter och sociala relationer. För att etablera hur olika typer av diskurser påverkar och påverkas av sociala strukturer har han därför utarbetat en modell som försöker koppla ihop de tre dimensioner som varje kommunikativ händelse är uppbyggd av (Winther Jørgensen & Phillips, 2009; Bergletz & Olausson, 2008):

Den första delen i Faircloughs modell går ut på att analysera **texten**. Syftet är att försöka blottlägga eventuella maktstrukturer, exempelvis genom att undersöka om det finns något i texten som beskrivs som självklart respektive avvikande. Möjlighet finns också att studera om texten innehåller olika teman och/eller om det finns några fakta som är underförstådd. Den andra delen i Faircloughs modell är den **diskursiva praktiken**, där fokus läggs på *vilka* tolkningar som medierna erbjuder mottagarna. Vilket alltså både inkluderar meningsskapande processer av produktion som konsumtion. Enligt Faircloughs modell är det övergripande ramverket den **sociokulturella praktiken**. Denna går ut på att undersöka vilka samhällsstrukturer som råder där mediernas innehåll produceras och konsumeras. Dessa tre analysnivåer utgör alltså Faircloughs modell, vilken vi använde för att analysera vårt material. Modellen gav oss möjlighet att undersöka vilka dolda maktstrukturer och underförstådda budskap som präglade våra utvalda nyhetstexter samt vad som normaliserades i dem (Bergletz & Olausson, 2008).

Bergström och Boréus (2012) skriver att allt meningsskapande sker diskursivt, därför hade vi även som målsättning att undersöka vilka typer av föreställningar läsaren erbjuds av Abbas och gärningsmännen utifrån Barometern och Expressens rapportering kring hedersmordet.

Nyhetsjournalistiken utgår från föreställningen att alla människor har samma syn på vilken kunskap som är självklar och vilken kunskap som är tvivelaktig (Brune, 2004). Därför syftade vi även till att undersöka om det fanns vissa samhällseliga strukturer som påverkade att Barometern och Expressens rapportering såg ut som den gjorde. De analysfrågor vi formulerade till vårt undersökningsmaterial är därför följande:

- Vilka identiteter tillskrevs Abbas Rezai och gärningsmännen?
- Hur gestaltades de olika karaktärerna i svensk nyhetsjournalistik?
- Har gestaltningen förändrats över tid, i så fall hur?
- Vilka likheter och skillnader finns det mellan Expressen och Barometerns gestaltning av karaktärerna?

5.2 Urval och arbetssätt

För att kunna uppnå en kvalitativ mättnad och hålla oss inom ramarna för en kvalitativ studie, tog vi beslutet att göra ett strategiskt urval och begränsade oss därmed till det

skrivna ordet i två tidningar av olika karaktär. Ett strategiskt urval görs för att organisera processen av urvalet, för att slutligen nå den informationen vi söker (Trost, 2010).

Vi valde att göra en komparativ studie där vi jämförde Expressen med Barometern. Detta för att dels få en så stor variation i materialet som möjligt och ge studiens empiriska material en geografisk spridning. Men också för att skaffa oss en bredare förståelse för hur journalister med olika redaktionella inriktningar och strukturer erbjuder läsaren att tolka Abbas Rezai som person och även de övriga inblandades karaktärer genom texterna. Precis som Nord (2015) skriver präglas och utmärks kvällstidningarnas rapportering av så kallad sensationsjournalistik. Då de är mer beroende av försäljning av lösnummer, rapporterar de gärna om sensationsrika händelser med avvikelser från det "normala". Vi ansåg kunna visa på en intressant skillnad i ordval och tillskrivna identiteter i respektive tidning. Det var ur detta perspektiv vårt intresse för en komparativ studie växte fram.

Att valet föll på Expressen var att det är en av de största kvällstidningarna i Sverige, och att den därmed når många människor. Då man söker i mediearkivet presenteras även Kvällsposten och Göteborgs-tidningen (GT) i samband med Expressen. Detta på grund av att dessa båda är en del av Expressen i syd- respektive västsverige. Därför valde vi att även involvera dessa i vårt urval, vilket slutligen resulterade i tre artiklar från Expressen/kvällsposten. Barometern valdes på liknande sätt, även den räknas till en av de större tidningarna i Småland och har en geografisk närhet till Högsby. Genom valet av en morgontidning hoppades vi komma nära händelsen på ett lokalt plan. Fokus i vår studie ligger som presenterat på hur Abbas Rezai och gärningsmännen gestaltas i svensk nyhetsjournalistik. Dock ska påpekas att flickvännen i vår studie inte kommer vara en aktiv person, utan förekommer i förhållande till de andra karaktärerna.

Vårt arbetssätt

Den 17 november 2016 satte vi oss ner och påbörjade vår sökning i Mediearkivet/Retriver. Vi skrev in sökorden "Abbas Rezai" och avgränsade oss till svensk webb, vilket resulterade i 1 254 träffar. Vi valde att begränsa vår sökning till svensk webb, då vi ansåg att nyhetsjournalistiken är lika, om inte mer aktiv på nätet än i tryckta medier. Vi ville att vårt empiriska material skulle följa den mediala utvecklingen. Därefter avgränsade vi vår sökning till Barometern, vilket resulterade i

102 artiklar. Alla artiklar i mediearkivet var inte tillgängliga på Barometerns hemsida, då de bytt platform för sin hemsida runt tiden för mordet. Därför kontaktade vi Barometern och fick tillgång till dessa via mail. Dock valde vi inte några av dessa, då andra artiklar visade sig ge oss ett fylligare empiriskt material. För att få en rättvis bild av rapporteringen valde vi att i kronologisk ordning gå igenom alla hundratvå artiklarna, från mordet 2005 och sex år framåt. Samma process gjorde vi vad gäller Expressen, vilket resulterade i sextiotvå artiklar.

För att bedriva en så effektiv arbetsprocess som möjligt delade vi upp tidningarna mellan oss och förde en längre diskussion om vad vi skulle undersöka. Vi kom fram till att vi skulle behålla de artiklar som innehöll någon form av beskrivning av gärningsmännen och dess offer. Därför plockade vi bort alla artiklar som bara beskrev mordets händelseförlopp, kvinnliga hedersmord eller sådana som behandlade begreppet hederskultur. Detta med anledningen av att de inte föll inom ramarna för vår studie.

Därefter skrev vi ut resterande artiklar, läste och gick igenom alla tillsammans och strök över beskrivningarna vi fann. För att kunna se om rapporteringen förändrats över tid, valde vi att dela in våra resterande tjugotvå artiklar i tre kategorier: *när mordet skett*, *första rättegången* och *andra rättegången*. Ur denna kategorisering valde vi ut de artiklar som vi ansåg gav en relevant, rättvis och fyllig bild av rapporteringen i respektive tidning, sett ur vårt eftersökta perspektiv. Det resulterade i fjorton artiklar och det är dessa vår analys utgår ifrån, vilka finns listade i bilaga 1.

5.3 Forskningsetiska övervägande

Inom forskningsetiken handlar en stor del av det etiska ställningstagandet om att ta hänsyn till de personer som på något sätt ingår i undersökningen. Dessa personer ska i största möjliga utsträckning skyddas mot kränkningar och/eller skador i samband med deras medverkan i forskningen (Vetenskapsrådet, 2011).

Precis som Trost (2010, s. 123) formulerar det: *“Ingen forskning i världen kan vara så väsentlig att den får tulla på de etiska kraven”*.

I vår studie valde vi att inte anonymisera Abbas Rezai, då hans namn redan var allmänt känt. Vi ansåg därför att det inte kunde skada eller kränka den personliga integriteten, varken för offret eller hans anhöriga. Däremot tog vi beslutet att inte omnämna gärningsmännen vid namn i uppsatsen, då vi ansåg att det inte tillförde något till vår

studie. Även om namnen redan cirkulerat i medier under flera år, valde vi att inte delta i spridningen. Dock ska nämnas att vi inte valde att anonymisera gärningsmännen i nyhetsartiklarna, detta då vi inte ville riskera att förändra textens innebörd.

Vi tog även beslutet att omnämna myndighetspersoner, släktingar eller vänner som valt att ställa upp i intervjuer vid namn, detta på grund av att de valt att figurera i offentligheten.

5.4 Metodkritik

Kvalitativa diskursanalyser är en tolkande hermeneutisk metod och därmed föreligger det en risk för att objektiviteten kan ifrågasättas. Detta eftersom forskarens egna teoretiska och ideologiska tankesätt kan påverka innehållet (Repstad, 2007), som vi medvetet bar med oss genom hela studien. Det är därför viktigt som forskare att betona öppenhet och möjlighet till olika teoretiska samband, samt förhålla sig till ett kritiskt förhållningssätt och inte köpa informationen rakt av. Detta genom att hålla distans till olika former av utsagor, fakta och låta empirin vara utgångspunkt för analysen och med hjälp av de olika teoribildningarna, som använts, tolka och presentera resultatet av studien (Bergström & Boréus, 2014).

I diskussionsavsnittet tillåter vi oss att på ett mer personligt plan delge våra värderingar och ställningstaganden. Det har kritiserats att diskursanalyser överdriver det kollektivt förutbestämda i olika samhällsmönster när det gäller text och tankar. Samtidigt som det läggs för liten vikt vid det kreativa och gränsöverskridande i texterna (Repstad, 2007). Därför var vår ambition att genom hela uppsatsen noggrant och öppet redovisa vårt tillvägagångssätt. För att läsaren ska kunna tillgodogöra sig uppsatsen på bästa möjliga sätt.

I och med vårt val av ämne och metod valde vi att med stor försiktighet tillämpa vårt västerländska synsätt på studien. Då vi båda är kvinnor, födda och uppvuxna i ett västerländskt samhälle, var vi medvetna om att vår könstillhörighet och ursprung kunde påverka analysen. Vi är båda socialiserade in i de västerländska normerna att se vad som är rätt och fel. Därför valde vi att genomgående i vår studie försöka att ta ett steg tillbaka och se våra tolkningar som just tolkningar, istället för en norm och den absoluta sanningen. Vi tror därmed att om samma studie gjorts i ett icke-västerländskt land, hade förmodligen tolkningarna och resultatet sett annorlunda ut.

Det går att diskutera om huruvida vi ska genomföra studier kring liknande fall, då även forskaren riskerar att reproducera fördomar. Men enligt vår mening är det viktigt att föra studier som lik denna, för att just kunna bryta existerande fördomar om andra kulturella maktordningar och synsätt. Vi måste lära oss av forskningen och föra samtalet vidare (de los reyes och Mulinari, 2005). Vi är också medvetna att om vi valt andra teorier, hade utfallet av vår studie förmodligen blivit ett annat. Vi presenterade även olika begrepp och existerande kulturella skillnader i början av uppsatsen. Detta då vi ansåg det vara betydelsefullt för att kunna förstå våra resonemang och tankegångar. Även här var och är vi medvetna om att våra ideologiska och teoretiska synsätt spelat in i tolkningen av en annan kultur än vår egen.

Efter avslutad studie insåg vi att vi hade kunnat avstå från att göra en komparativ studie vad gäller morgon- och kvällstidningar. Vi tror det hade kunnat ge oss en ännu djupare förståelse för de dirskursiva mönstren i texterna. Anledningen till att vi valde en komparativ ansats var för att ge vår studie både en geografisk och redaktionell spridning. Vi ansåg nämligen att det fanns stora och därmed anmärkningsvärda skillnader i rapporteringen kring de olika karaktärerna i morgon- respektive kvällspress.

Vi är medvetna om att det inte går att dra heltäckande och generella slutsatser i en kvalitativ studie, på samma sätt som i en kvantitativ. Då vår studie utgår ifrån ett specifikt fall, kan vi enbart dra slutsatser för just det fallet och den exakt tidpunkten. När man väljer att fokusera på ett eller ett fåtal fall är det inte frågan om generell kunskap i den betydelsen att man kan uttala sig om hur vanligt förekommande vissa attityder och beteenden är bland människor (Ekström & Larsson, 2010). Men då vårt syfte var att gå ner på djupet i texterna och täcka in så många detaljer som möjligt, finner vi fortfarande en kvalitativ diskursanalys vara det bästa valet för vår studie.

5.5 Validitet och reliabilitet

För att vår studie skulle få så stor tillförlitlighet som möjligt har vi varit noggranna med att steg för steg presentera *vad* vi gjort och *hur* vi kommit fram till resultatet. Genom denna transparens ökar möjligheten för andra att följa vår arbetsgång och nå samma resultat. Med tanke på att vi utgår från kritisk diskursanalys utifrån Faircloughs modell skapar detta även validitet, eller giltighet, till vår studie. Detta eftersom studien baseras på litteratur och väl beprövade metoder. Vi är medvetna om att detta är en tolkande och

hermeneutisk metod som inte är helt fritt från våra egna tankar. Detta anser vi ändå inte vara ett problem eftersom vi kontinuerligt beskriver och motiverar hur vi gått tillväga och varför.

6 Resultat och Analys

I detta kapitel presenterar vi både resultat och analys, då de kvalitativa analyserna överlappar varandra. Då kvalitativa analyser består av olika tolkningsprocesser och baseras på forskarens egna upplevelser av verkligheten, förblir analysen en relativitet (Repstad, 2007). Vi kommer genom en tematisk analys presentera de diskursiva teman vi funnit i vårt empiriska material. Därigenom försöker vi besvara våra analysfrågor och slutligen våra problemställningar.

6.1 Det skötsamma och oskyldiga offret

Genomgående i artiklarna erbjuds läsarna en känsla av igenkänning, att Abbas var en av ”oss”. Abba gestaltas som “en helt vanlig ung kille” med enkla drömmar, vilket gör honom mänsklig och relaterbar för läsaren. Genom att tillskriva honom goda egenskaper såsom skötsam, snäll och ärlig blir han en av “oss” medan hans mördare blir den totala motsatsen - “en av dem”:

“– Han var en väldigt snäll och ärlig människa och alltid propert klädd, säger skolans rektor Ulf Marklund”. Expressen (2005-11-25) *De hann bara vara förlovade i ett dygn.*

Journalisterna gestaltar Abbas genom hans goda egenskaper och “okomplicerade” önskningar om ett bättre liv. Ett enkelt liv med kärlek och en egen familj. En dröm som många i det svenska samhället delar och kan relatera till. Hans förhoppningar om livet kan därmed sättas i relation till typiskt västerländska drömmar:

“Den asylsökande 20-åringen hade tre önskningar: förlova sig, gifta sig - och leva resten av livet med sin flickvän. Men deras kärlek var förbjuden”. Expressen (2005-11-26) *De hann bara vara förlovade ett dygn.*

Men oberoende av den goda gestaltningen påpekas det dock att han är allt detta *trots* att han är en “asylsökande afghan”. Tidningarnas angelägenhet om att påpeka Abbas

ursprung används också som en metafor för att påvisa att “de” faktiskt kan vara som ”oss”. Följaktligen framställs Abbas ur positiv dager eftersom han, till skillnad från sina mördare, börjat anpassa sig efter det svenska samhällets normer och värderingar. Trots detta uppfattar vi i texterna, någon sorts underliggande distans mellan Abbas och läsarna. Enligt de los Reyes och Mulinari (2005) finns det en oföränderlig ordning i samhället, där immigranterna systematiskt rankas lägre än “urbefolkningen”. Det är alltså dessa samhälleliga motsättningar som vi kan urskilja i texterna, då Abbas pendlar mellan att vara en av “oss” samtidigt som han är en av “dem”.

Abbas identifieras alltså som ett skötsamt och oskyldigt offer som befinner sig i gränslandet mellan “oss” och “de främmande”. Denna kombination av tillskrivna identiteter är något som Brune (2004) lyfter fram för att visa hur medielogiken ser ut gällande nyhetsrapporteringen om offer. Hon skriver att offer oftast framställs som skötsamma, fredliga, älskvärda och oskyldiga till det inträffade. Vilket alltså överensstämmer med tidningarnas framställning av Abbas.

Rapporteringen om mordet präglas även av sorgen efter Abbas. Enligt Forsberg (2012) uppfyller sorgejournalistik ett meningsskapande syfte, eftersom den erbjuder känslor av samhörighet och delaktighet. Ett mönster som vi tycker oss även kunna se i framställningen av Abbas:

“- Det har varit stor sorg här, mycket gråt sista veckan - och alla undrar hur det kunde ske. I förrgår höll skolan en minnesstund för Abbas. När hans bästa vän visade ett bildspel över vännens liv blev sorgen för stor att bära”. Expressen (2005-11-26) *De hann bara vara förlovade ett dygn.*

Vi kan även se att rapporteringen också präglas av en social och geografisk närhet. Vi kan med stöd i nyhetsvärderingen se det som ett aktivt val av journalisterna för att skapa en samhörighet på såväl ett känslomässigt, som på ett socialt och geografiskt plan. Dessutom, genom att välja en individuell och personcentrerad beskrivning av offret istället för att belysa händelsen i ett vidare perspektiv, reduceras informationen kring händelsen (Strömbäck, 2014).

Vidare skriver Forsberg (2012) att nyhetsrapporteringen gällande sorg följer ett återkommande mönster, där offrets närstående spelar en viktig roll. De anhörigas

uppgift i sorgejournalistiken är bland annat att lyfta fram offrets goda egenskaper och att uttrycka sin personliga sorg och/eller saknad:

“- Han var ljuset i familjen. När han ringde mig berättade han om det fantastiska land utan mord och elände han kommit till. Därför behövde jag inte vara orolig, sade Abbas mamma”. Barometern (2006-03-25) *Rezais mor fick aldrig säga farväl.*

Något vi anser vara intressant är att tidningarna, i deras hyllning av Abbas person, även skapar utrymme att hylla det egna landet. Bergström och Boréus (2012) skriver att man kan blottlägga eventuella maktstrukturer genom att studera vad som inte blir sagt i texterna. Därför, genom att journalisterna lyfter fram hur fantastiskt bra Sverige är skapar de indirekt föreställningen om att Abbas hemland är motsatsen. Dessutom tolkar vi citatet ovan som att Sverige fråntar sig ansvaret för Abbas död och istället pekar ut orienten och dess kultur som ansvarig. Även om Abbas tillskrivs starka och goda egenskaper, erbjuds läsaren också en bild av en orolig men seriös ung man som var beredd att göra allt för kärleken. Han var så mån om att göra rätt för sig gentemot flickvännens föräldrar att han var villig att möta människor som han visste ville honom illa. Genom att tillskriva Abbas flera goda mänskliga egenskaper, blir han ännu mer relaterbar för det svenska samhället samtidigt som han blir en del av det:

“- Abbas kom självmant till dem med rent samvete och blev utsatt för ett fruktansvärt brott bara för att han blivit kär i flickan. Om hedern är så viktig för hennes familj borde de stannat i Afghanistan. Nu får jag hoppas att Sverige dömer de till det straff de förtjänar”. Barometern (2006-03-25) *Rezais mor fick aldrig säga farväl.*

Även här vävs en sekundär hyllning till det “trygga” svenska samhället. Genom att lyfta fram ett citat som säger att gärningsmännen borde stannat i Afghanistan, reproducerar journalisterna stereotypa föreställningar om orienten. Som om det vore en plats där våld- och hedersbrott rättfärdigas. Citatet ovan tycks bekräfta att dessa negativa föreställningar om “den andra” världen är så djupt rotade att ingen ifrågasätter dem (Said, 2016).

Trots att Abbas beskrivs som en person med självrespekt och en vilja att göra rätt för sig, finner vi att tidningarna gestaltar honom som naiv. Att han även om döden väntade, valde att gå dess väg. Denna identitet är inget som skrivs ut ordagrant, men är något vi kunnat tolka genom meningsuppbyggnader och ordval. Vi tycker oss finna en underton i våra utvalda texter att ”vi” i den individfokuserade västvärlden inte tillåter en person att vara naiv. Att det ska finnas kunskap och fakta bakom varje beslut som vi tar. En identitet som vi återigen anser distansera Abbas från “oss”:

“Kärleken drev 20-årige Abbas Rezai in i döden. Under falska förespeglingar lockades han, trots onda aningar, till Högsby”. Barometern (2006-03-16) *”Det var som att Abbas Rezai misstänkte att något skulle kunna hända honom”*.

Vi finner inte att gestaltningen av Abbas förändrats under det skildrade händelseförloppet, vilket kan ha sin förklaring i att han inte längre är i livet. Den statistiska rapporteringen om Abbas personlighet utgår därför mycket från de fina egenskaper han tillskrevs. Dock med tydligt avståndstagande till hans ursprung.

6.2 De utbildade och hjärtlösa föräldrarna

I båda tidningarna erbjuds läsarna en distanserad bild av föräldrarna och deras kulturella bakgrund, som beskrivs som något främmande för det svenska samhället. Genomgående i tidningarna beskrivs föräldrarna som lågutbildade analfabeter, som inte vill anpassa sig. I vår tolkning kategoriseras föräldrarna efter sin klass, kön och etnicitet, vilket stärker deras distansering från “oss”. ”De” blir, utifrån vårt västerländska perspektiv, betraktade och benämnda som tillhörande ett bestämt kollektiv med en speciell kulturell identitet. Här finner vi stöd i det Brune (2004) beskriver, nämligen att västerlänningar oftast ses som unika individer med speciella egenskaper, medan immigranter i många fall generaliseras till en och samma homogena grupp. Det leder till att ”de” i nyhetsrapporteringen blir förespråkare för hela sin etniska grupp. Vi tolkar det som ett tecken på ett socialt utanförskap och att de nedvärderar de som inte tillhör samma homogena grupp som ”vi”:

“Familjen kommer ursprungligen från Afghanistan. [...] Föräldrarna är analfabeter och har studerat svenska för invandrare, medan de fyra barnen har gått i skolan”. Barometern (2006-02-01) *Socialtjänsten trodde att giftermål väntade i Högsby*.

Vi ser i våra utvalda texter att påstående finns om att utbildning och karriär förknippas med något positivt i västvärlden. Att då gestalta föräldrarna utifrån deras oförmåga att läsa och skriva, anser vi, skapar föreställningar om att "de" inte delar våra insocialiserade värderingar. Detta i sin tur spär på synsättet att världen är uppdelad i det moderna väst och den bakåtsträvande "andra" världen (Brune, 2004):

"Det var en beskrivning fylld av våld och kontroll från föräldrarnas sida där barnen inte tilläts ha någon frihet alls. Mamman och pappan ska ha bestämt allt, hur de klädde sig, vem de umgicks med och så vidare". Barometern (2011-06-20) "*Jag var helt maktlös*".

Citatet ovan tolkar vi som att tidningarna gestaltar ett familjeförhållande som, ur ett västerländskt synsätt, är svårt att relatera till. Att barnen både blev slagna och var hårt kontrollerade av sina föräldrar är något som är långt ifrån den verkligheten (de flesta) västerländska barn växer upp i. Texterna erbjuder därför läsaren en bild av något främmande och förlegat, något som "vi" i den individfokuserade och moderna västvärlden inte kan relatera till:

"Hedern var viktigare än familjens sammanhållning. Mamman och pappan kunde aldrig acceptera dotterns förhållande med Abbas Rezai. Det kostade honom livet". Barometern (2011-06-20) "*Högt pris för kärleken*".

Vi tyder citatet ovan som att tidningarna gestaltar deras familjestruktur som odemokratisk. Enligt Al-Baldawi (2014) är de immigranter som är uppvuxna i patriarkala familjestrukturer tvungna att göra ett val när de flyttar till ett nytt land. Antingen organiserar de om sina familjerelationer och funktioner eller också hamnar de utanför den sociala ordningen. Som vi tolkar den journalistiska gestaltningen i det här fallet, framställs föräldrarna genomgående som att de inte har accepterat den västerländska familje- och samhällsstrukturen. Detta i sin tur förmedlar en bild av att föräldrarna hamnat i konflikt med hela det västerländska samhället i stort. I texterna konstrueras en bild av att de västerländska och orientaliska samhällena hamnat i obalans med varandra. Enligt intersektionalitetsteorin ses den västerländska samhällsstrukturen som något absolut, vilket vi kan se påverkar gestaltningen av de olika karaktärerna. Detta då det tydligt framkommer i artiklarna att föräldrarna lever

efter andra kulturella traditioner än de svenska, tolkar vi det som att de systematiskt blir underordnade i det nya samhället (Ahrne, 2016; de los Reyes & Mulinari, 2005):

“ – När flickan valde en man som familjen inte godkänt riskerade den att förlora sin heder och bli socialt utfryst. Det enda sättet att förhindra detta var att mörda Abbas, menar åklagare Kerstin Eriksson”. Barometern (2011-06-20) *Högt pris för kärleken.*

Alltså blir konsekvensen att nyhetsproduktionen framställer redan rådande maktordningar som de mest ultimata. Vi finner även stöd i det Brune (2004) skriver om att nyhetsrapportering om immigranter ofta använder en vokabulär som kan kopplas ihop med *naturkrafter* och *krig*. Då vi alltså tolkar det som att hederskulturen presenteras som något kuslig och oförståeligt, kan paralleller även dras till orientalismen. Said (2016) skriver att västvärlden ses som rationell och human medan orienten ses som avvikande och orättvis. Vilket vi finner i citatet nedan:

“Det framgår av ett mejl som hon skickade till en vän. “Vet du vad? Pappa har gått med på att jag gifter mig med min fasters son”. För detta skulle hennes familj belönas med 35 000 dollar och tre set guldsmycken”. Barometern (2006-03-16) *Det var som att Abbas Rezai misstänkte att något skulle hända honom.*

Tidningarna beskriver alltså en sextonårig kvinna som ska giftas bort till sin kusin. Ur ett svenskt perspektiv blir detta synnerligen svårbegripligt. Detta eftersom det är olagligt med barn- och tvångsäktenskap i Sverige (Regeringskansliet, 2014).

Vid granskningen av de ovan relaterade texterna, anser vi att en bild konstrueras av föräldrarna och deras syn på heder som om de vore ett hot mot det svenska samhället. Detta skriver Brune (2004) inte är ovanligt när det kommer till tidningars representation av gärningsmän. Konsekvensen av detta blir inte bara att det skapas en onödigt rädsla för brott utan också att det produceras en potentiell främlingsfientlighet mot andra kulturer:

“Dagen efter att de lovat varandra evig kärlek kom hämnden från flickans familj. Inför ögonen på sin unga fästmö höggs 20-åringen ihjäl av hennes familj i småländska Högsby. Familjen hade egna planer för sin dotter. De ville gifta bort henne med en kusin i Danmark”. Expressen (2005-11-26). *De hann bara vara förlovade ett dygn.*

Vi anser inte bara att det är föräldrarna som gestaltas som hjärtlösa, utan även hela kulturen de härstammar från. Återigen gestaltas heder på ett distanserat sätt, vilket vi finner ytterligare stöd i orientalismen; att västerlänningar ofta framställer orientalerna som om de vore i behov av upplysning (Said, 2016). Vi anser att konsekvensen av detta blir att de främmande maktstrukturerna bekräftas och att hierarkin mellan de olika kulturerna består.

Precis som orientalismen menar har västerlänningar en dold misstro för orientaler. De blir ofta beskrivna som underliga, lömska och att det inte går att lita på dem (Said, 2016). Identiteter som vi anser att föräldrarna kontinuerligt blir tillskrivna, vilket skapar en mystik kring dem. Läsarna erbjuds därmed en bild av att föräldrarna genom lögn och löften om giftermål, lockar det oskyldiga unga paret rakt in i en välplanerad dödsfälla:

“Till en början hotade föräldrarna att döda både dottern och Abbas. Men sedan bytte de taktik – och lockade det unga paret tillbaka till Högsby med löfte om att få gifta sig”. *Expressen/Kvällsposten (2011-06-13) Föräldrarna i hovrätten för mordet på Abbas.*

Journalisternas gestaltning av föräldrarna förändras inte över tid, utan de fortsätter att beskrivas som “de utbildade och hjärtlösa föräldrarna”, som försöker göra sig själva oskyldiga. De övertalade den egna sonen att ta på sig skulden för mordet, då han vid mordtillfället inte var straffmyndig. De offrade därmed honom istället för sig själva:

“– Vid gud, jag svär. Det var min son som gjorde det, ingen annan. Jag vågade inte stoppa honom. Jag var rädd att han skulle hugga mig också, svarade han irriterat”. *Expressen (2006-03-29) Åtalade pappan skyller mordet på 18-årige sonen.*

Något som fadern står fast vid både vid första och andra rättegången:

“– Jag var rädd för mitt eget liv. Pappan menar att sonen ljuger för att slippa utvisning”. *Expressen/Kvällsposten (2011-06-15) Föräldrarna bemöter mordanklagelserna.*

6.2.1 Den aggressiva och religiösa pappan

Även om föräldrarna i mångt och mycket gestaltas och tillskrivs samma identiteter, så finns det skillnader. Pappan beskrivs som passiv i planeringen av mordet, men som dominant och drivande i den fysiska misshandeln av både sina egna barn och Abbas:

“Under hela förloppet fanns sonen i lägenheten och såg det som hände. Det var även han som på uppdrag av pappan tog fram den kniv som dödade Abbas Rezaï”. Barometern (2011-06-20) *“Jag var helt maktlös”*.

Maktanspråk är ofrånkomliga och genom Faircloughs modell blottlägger vi dem genom språket och undersöker vilka tolkningar som texterna erbjuder läsaren (Bergletz & Olausson, 2008). Pappan gestaltas genomgående som en aggressiv och arg person. Genom skribenternas sätt att använda sig av språket anser vi att de framställer honom som våldsbenägen. I många fall i texterna anser vi att journalisterna, genom sitt språkbruk, spär på stereotypiseringen av “de andra” som bakåtsträvande. Genomgående i texterna erbjuds läsarna en bild av att de där orientalerna har en helt annan mentalitet. De är aggressiva och brutala till sin natur. Deras syn på rättvisa är rakta motsatsen till vår och de slår sina barn eftersom de inte vet bättre (Said, 2016). Detta kan vi se i tidningarnas framställning av pappan, då han kontinuerligt presenteras som mordlysten:

“Pappan slog Abbas med basebollträ och fortsatte sedan med järnrör. [...] Pappan ska ha uppmanat sonen att ta fram en kniv och hugga men åklagaren hävdar att pappan tog över kniven och själv högg ihjäl Abbas Rezaï”. Expressen (2011-06-13). *Föräldrarna i hovrätten för mordet på Abbas*.

Inte nog med att pappan dödat Abbas på ett påfallande grymt sätt, han övervägde även att döda sin egen dotter:

“Under flykten dit ville pappan även att den 16-åriga dottern skulle dödas, något som hennes storebror motsatte sig, skriver TT”. Expressen (2011-06-13). *Föräldrarna i hovrätten för mordet på Abbas*.

Vidare tillskrivs pappan karaktärsdrag som “en oberörd religiös galning”. Pappan klassificeras återigen utifrån sin “ras” och blir därmed “andrafierad”. Både intersektionalitets- och stereotypiseringsteorin påpekar att detta spär på och

upprätthåller det sociala och kulturella utanförskapet (Brune, 2004). Dessutom blir även *religion* synonymt med något negativt i sammanhanget. Vilket inte bara andrafierar pappan, utan även kulturen han härstammar från och den religion han utövar.

Vi tolkar det som om att pappan fortsätts att tillskrivas identiteten som den lågutbildade invandraren, som i takt med sin dotters frigörelse, förlorar både makten över familjen och sin manliga stolthet, grundad i sin religiösa identitet:

“– Han var känd i grannskapet som lite av religiös galning. Han bad fem gånger om dagen och höll familjen hårt. De fick inte gör någonting utan hans samtycke. Han var otroligt stressad och rädd för att tappa ansikte gentemot den som han ville gifta bort dotterna med när hon rymde”. Expressen (2005-11-22) *Abbas hemliga kärleks-chatt*.

Genom den information som tidningarna valt att lyfta fram kring pappans person, anser vi att han framställs som en man som tycks leva helt utanför det svenska samhällets traditioner och normer. Enligt Brune (2004) kan nyhetsrapporteringen om immigranter ofta präglas av dessa undertoner; att de inte uppskattar det svenska välfärdssamhället. Detta kan vi även finna i tidningarnas gestaltning av pappan. Genomgående i vårt teoribygge återfinns just andrafiering, vilket grundar sig i mediernas stereotypiserande rapportering kring “de andra”. Flyktingar och invandrare beskrivs generellt som ett hot och bekymmer för samhället, vilket skapar en avhumaniserande bild av dessa människor, samtidigt som det öppnar för främlingsfientlighet (Brune, 2004).

Då människor påverkas av mediernas gestaltningar av verkligheten, har detta betydelse för deras åsikter, attityder och beteenden; för “*ju mer beroende av medierna som människor är för information, desto mer mottagliga är de för påverkan från medierna*” (Strömbäck, 2014, s. 115). Med ytterligare stöd i medielogiken kan vi även se hur människors åsikter samt mediernas eget format, organisation och yrkesnormer i sin tur också påverkar medieinnehållet. Då journalistiken verkar i samhället har även detta sin inverkan på medierapporteringen och dess utformning kring till exempel andra kulturer och religioner (Strömbäck, 2014).

6.2.2 Den lömska, elaka och drivande mamman

Vår tolkning, utifrån den bild som tidningarna erbjuder sina läsare, är att mamman tillskrivs identiteter som lömsk, drivande och elak. Enligt texterna är det mamman som både *jagar* och *lockar tillbaka* det unga paret in i familjens fälla:

“Familjen i Högsby blev upprörd över att dottern rymt och en kort tid därefter åkte mamman, brodern och ytterligare en person upp till Skellefteå. [...] Mamman i Högsbyfamiljen fortsatte efter sin nordliga resa att hålla telefonkontakt med Abbas Rezai. Enligt uppgifter i förundersökningen ringde hon till honom nästan dagligen och sade att han och flickan var välkomna till Högsby. – Mamman sade att de skulle ordna en bröllopsfest eller liknande men jag fick intrycket av att hon försökte lura ner ungdomarna till Högsby, har ett vittne uppgivit”. Barometern (2006-03-16) “*Det var som att Abbas Rezai misstänkte att något skulle kunna hända honom*”.

Trots att tidningarna tillskriver pappan en aktiv roll i både misshandeln av Abbas och de egna barnen, anser vi att mamman framstår som den drivande och elakaste av dem. Tidningarna gestaltar henne som svekfull och känslolös, framförallt gentemot sina barn. De beskriver en mamma som inte ingriper när hennes man slår deras gemensamma barn. De beskriver en mamma som inte ägnar sin son en enda blick när de sitter i rättssalen. Och framförallt, de beskriver en mamma som lurar hem sin dotter för att familjen planerar att mörda hennes pojkvän. Att hennes psykiska misshandel av barnen, i våra ögon, framstår som mer orelaterbar än pappans fysiska, tror vi grundar sig i hur vi själva blivit insocialiserade i föreställningen om könsroller. I den västerländska kulturen associeras kvinnlighet med *ömhet*, *känslighet* och *moderskap* medan manlighet associeras med *styrka* och *makt* (Björk, 2015).

Enligt den intersektionella teorin präglas samhället fortfarande av den konservativa föreställningen om att alla har en bestämd plats i universum, där kvinnan i större utsträckning har ansvaret för barnen (de los Reyes och Mulinari, 2005). Genom att då presentera mamman som hård, illojal och fientlig gentemot sina barn framstår hon både som okvinnlig och onaturlig. På något sätt blir det mer uppseendeväckande med en mamma som inte visar tillgivenhet till sina barn än en pappa som inte gör det.

Tidningarnas framställning av mamman som lömsk, bekräftar vad Said (2016) skriver om att västerlänningar ofta presenterar orientaler som just *opålitliga*. Problematiken med att tillskriva henne den här identiteten blir att mamman framstår som “typisk för sitt ursprung”. I det långa loppet innebär det också att det sker ytterligare en reproduktion av de stereotypa föreställningar som finns om orientaler:

“Inför avresan till Högsby hade paret flera telefonkontakter med mamman. Som lovade: - Kom hem till oss. Inget ska hända er. Vi ska ordna en stor fest för er. Men mammans löfte var en dödsfälla”. Expressen (2005-11-26). *De hann bara vara förlovade ett dygn*.

Genomgående i båda tidningarna går det att se hur journalisterna använder värdeladdade och stereotypiserande ord såsom “*dödsfälla*”, “*religiös galning*”, “*asylsökande afghan*” och “*förbjuden kärlek*” för att nämna några.

Genom att skribenterna aktivt väljer att använda sig av dessa normskapande uttryck, producerar och reproducerar de kulturella fördomar. Då språket är en social aktivitet och formas i en social kontext, kan ingen skribent isolerat från omvärldens normer använda språket för att påverka andra. Både omvärlden och skribentens ideologiska och teoretiska synsätt påverkar därmed textens innebörd (Bergström & Boréus, 2012; Repstad, 2007). Vi kan se hur journalisternas sätt att använda språket i våra utvalda texter förmedlar en stereotypiserande gestaltning av föräldrarnas karaktärer. En gestaltning som, enligt vår mening, inte förändrats över tid. Genomgående beskrivs de som utbildade, hjärtlösa, brutala och mystiska, både på grund av sina handlingar men också utifrån deras religiösa och kulturella bakgrund.

6.3 Den nonchalanta och maktlösa sonen

Störst förändring av gestaltningen över tid ser vi hos den nonchalanta och maktlösa sonen, som till en början tar på sig mordet och även fälls för det. Inledningsvis erbjuds läsaren en bild av en nonchalant och totalt oberörd ung man, som nästan verkar njuta av den mediala uppmärksamheten han får. Denna beskrivning kan vi finna stöd i orientalismen, som menar att västerlänningar ofta framställer orientaler som ociviliserade och oförbätterliga människor som inte är kapabla till att leva i frid (Said, 2016):

“ 18-åringen däremot satt i sin vita träningsjacka och småflinade åt uppståndelsen. [...] När kriminalteknikern Roger Magnusson visade bilderna på den stympade kroppen verkade 18-åringen och pappan helt oberörda”.
Expressen/Kvällsposten (2006-03-23) *Abbas kropp stympades*.

Vidare beskrivs sonen som respektlös och ouppfostrad, vilket båda tidningarna väljer att gestalta genom att beskriva hur han med ett nonchalant uttryck tuggar tuggummi inne i rättssalen. Precis som diskursteorin påpekar är det genom dessa ordval och språkbruk som diskurserna kring sonen och hans beteende formas (Bergström & Boréus, 2012).

Vi tolkar detta som ett ouppfostrat beteende, då det i det svenska samhället anses ohyfsat att tugga tuggummi i auktoriteters närhet. Redan som barn lär vi oss att det är respektlöst och oförskämt att tugga tuggummi inne i klassrummet. Något som vi anser återspeglas i tidningarnas val att påpeka hur sonen just tuggar tuggummi i rättssalen. Vi tolkar därför detta som en gestaltning av dålig uppfostran och nonchalans mot det grymma brott sonen misstänks för. Att presentera sonen på det här sättet kan vara problematiskt eftersom det upprätthåller föreställningarna om att “de där orientalerna” är vår raka motsats (Said, 2016). Vidare skriver Said att relationen mellan väst och öst bygger på dominans och hegemoni. Detta anser vi stämma överens med hur vi tolkar framställningen av både sonen och föräldrarna, då de presenteras på ett “de vet inte bättre”- sätt.

Även om sonen gestaltas som en grym och känslolös människa, erbjuds läsaren också en bild av att hans oberörda yttre kanske bara är en mask och att det bakom den döljer sig en annan verklighet. Vi tolkar det som att journalisterna inte riktigt vill framställa honom som en hemsk och ensam gärningsman, som han själv och hans föräldrar verkar vilja att vi ska tro:

“Deras 18-årige son, som alltså tagit på sig allt ansvar, såg nästan lite nonchalant ut där han satt och tuggade febrilt på ett tuggummi. Vad som dolde sig bakom masken vet bara han själv”. Barometern (2006-03-25) *Rezais mor fick aldrig säga farväl*.

Men det kommer en tydlig vändpunkt i hur läsarna erbjuds att tolka sonen. När fallet återupptas och rättegång nummer två sätts igång, förändras gestaltningen av sonen

drastiskt. Nu tillskrivs sonen snarare en identitet som offer än som mördare av tidningarna. Fokus har ändrats och nu beskrivs han som ångerfull och utnyttjad. Han gestaltas nu som maktlös inför sina föräldrar och som offer för sin egen kultur. Han påstår att det är föräldrarna som tvingat honom att ta på sig skulden för mordet.

Vi finner det intressant att journalistiken försöker presentera och förhålla sig till en komplex verklighet, genom att indikera att denna inte alltid är svart eller vit. Att i takt med att ny information kring mordets händelseförlopp framkommer, förändras nyhetsrapporteringen kring sonen. Han går under sex års tid från att gestaltas som en nonchalant, känslökall och ouppfostrad mördare till ett oskyldigt offer för sin egen kultur. Något vi även kan se i Rexvid och Schlytters (2012) forskning kring att män både är förövare och offer för hederskulturen. Att de sedan barnsben lär sig att det är en maskulin dygd att kontrollera sina kvinnliga släktingar, och förhindra att de drar skam över familjen. Liksom studien visar började även sonen i det aktuella fallet att ifrågasätta dessa värderingar, vilket ledde till en ny fällande dom:

“- Jag är van vid att lyda mina föräldrar. I den kultur jag växte upp i gick det inte att säga nej utan att få stryk. Jag var helt maktlös, sade 23-åringen”. Barometern (2011-06-20) “*Jag var helt maktlös*”.

Genom att gestalta honom som ett offer anser vi att journalisterna väcker känslor av medlidande för honom. Citatet ovan bedömer vi också innehålla ett fördömande av den kultur sonen härstammar från. Genom att presentera sonen som fånge i en våldsbenägen kultur, framställs indirekt hela den orientaliska kulturen som skyldig till Abbas död. Vårt intresse ligger i att nyhetsvärderingen och urvalet inte handlar om objektiva egenskaper hos nyheterna, utan hur de omformas för att passa i tidningarnas behov av att reducera information och samtidigt locka läsare (Strömbäck, 2014). Att journalisterna faktiskt *väljer* att till en början beskriva sonen ur ett negativt perspektiv för att sedan *vända* och beskriva den totala motsatsen är i grunden ett aktivt val. Vilket vi tolkar som ett redaktionellt sätt att just öka nyhetsvärdet och skapa engagemang hos läsaren.

Dock ska påpekas att journalistikens främsta uppgift är att förmedla korrekt, sann och opartisk information till samhällets medborgare (Häger, 2014). Detta gör att journalistiken ständigt måste ifrågasätta och kontinuerligt kontrollera källor och utsagor.

Dessutom, vara beredd att anpassa och förändra ställningstaganden och framställningen till rådande förhållanden i takt med att ny information tillkommer. Vårt intresse för hur just sonen förändras så drastiskt, grundar sig i det Strömbäck (2014) skriver både om nyhetsvärderingen och medielogiken. Att båda tidningarna plockar fram det som de anser att publiken *bör tar del av* utifrån varje redaktions organisation, format och yrkesnormer.

6.4 De slående likheterna och makabra skillnaderna

Som vi ovan redan presenterat finns det många slående diskursiva likheter mellan respektive tidning. Så för att inte upprepa våra tidigare tolkningar och resonemang, väljer vi under denna rubrik enbart att lyfta fram de likheter vi anser inte framkommer i analysen ovan. Dessutom presenterar vi de diskursiva skillnader vi funnit.

Enligt vår mening går det att i respektive tidning se hur de båda återger händelseförloppet väldigt detaljerat och målade. Då händelsen är mycket speciell och på grund av dess höga nyhetsvärde, tror vi att tidningarnas detaljrika beskrivningar görs för att verkligen få läsaren att förstå vad som hänt och forma budskapet efter tidningens redaktionella riktlinjer. Att båda tidningarna beskrivit själva mordtillfället ingående tror vi grundar sig på två förhållanden. De gör det dels för att höja nyhetsvärdet och locka läsare, dels för att journalisterna själva bättre ska förstå händelsen och därmed göra ett lämpligt urval som ska förmedlas till läsaren. Utifrån detta synsätt kan vi inte undgå att se hur grindvakspositionen (*gate-keeping*) förflyttats från den redaktionella nivån ner till skrivprocessen hos varje individuell journalist. Vi anser att detta utgör grunden för den detaljrika rapporteringen, då vi som nyhetskonsumenter kräver mer av medier i vår samtid. Detta för att tidningarna inte ska kunna anklagas för att "mörka" viss information kring en händelse.

För att kunna urskilja och tolka skillnaderna mellan tidningarna tar vi stöd i Faircloughs modell och tankegångar kring diskurser. Diskurser bidrar till konstruktionen av sociala identiteter. Texter kan ha *flera olika* tolkningar, betyda *olika i olika sammanhang* och i viss mån också *motsäga* varandra (Winther Jørgensen & Phillips, 2001).

Den största skillnaden mellan tidningarna tar sig i uttryck i dramatiseringen av händelsen. Även om båda är måna om att presentera händelseförloppet så detaljerat som möjligt finns det skillnader i rapportering. Precis som Forsberg (2015) menar tilltalar händelser som kan dramatiseras, kvällspressen i större utsträckning än dagspressen:

“Grannar har vittnat om fasansfulla dödsskrik från lägenheten, natten mot onsdags förra veckan”. Expressen (2005-11-26) *De hann bara vara förlovade ett dygn.*

Dock ska påpekas att båda tidningarna dramatiserar händelsen men utifrån olika fokus och utsagor från olika intervjupersoner. Vi tycker oss kunna utläsa att Expressens rapportering i större utsträckning baseras på obekräftade uppgifter, som i nästkommande artikel korrigeras. Med stöd i både nyhetsvärderingen och medielogiken (Strömbäck, 2014), ser vi det som en konsekvens av deras snabba rapportering och vilja att dramatisera händelsen så att den passar inom ramarna för deras redaktionella struktur. Även om Barometern också målar upp och dramatiserar händelsen, görs det utifrån mer verifierade och konkreta källor. De baserar sina fakta i artiklarna på domar, närvaro vid rättegångarna och genom att låta sakkunniga i ämnet komma till tals i texterna, till exempel genom intervjuer av närvarande advokater. Detta gör att läsaren får en tydligare bild av händelseförloppet. Dock ser vi med stöd i både Reimers (2007) studie och det Strömbäck (2014) skriver om gestaltningsteorin; att medierna konstruerar en verklighet, och kan därför inte likställas med hur själva händelseförloppet gick till:

“Flera uppgifter i den 700 sidor långa förundersökningen tyder på att mordet var planerat i förväg. Det gällde bara att locka den unge mannen till Högsby”. Barometern (2006-03-15) *Det var som att Abbas Rezai misstänkte att något skulle kunna hända honom.*

Expressen däremot bygger sina artiklar på intervjuer med människor, som sägs ha känt offret, flickvännen eller gärningsmännen. Gamla klasskompisar, avlägsna kusiner eller andra personer som varit i kontakt med de inblandade, är de som får komma till tals i Expressens artiklar. Enligt vår mening beror det på just kvällspressens angelägenhet att dramatisera och sälja. Alltså utifrån vår tolkning ett klassiskt drag för sensationsjournalistiken, som kvällspressen är mer beroende av än dagstidningar:

“- Hon var hårt hållen och fick aldrig umgås med någon. Hon var som i fängelse i sitt eget hem, säger hennes kusin Said Ali”. Expressen (2005-11-20) *Deras kärlek var förbjuden.*

Vi finner även att Expressen i större utsträckning är mer angelägen att nämna fullständiga namn på de inblandade karaktärerna. Likaså väljer Expressen att använda rikligt med bilder på både offer och intervjupersoner. Barometern använder i större utsträckning tecknade bilder utan identifikationsmöjligheter. Dock ska påpekas att även de använder sig av bilder och namnpublicering, men inte i samma omfattning. Vi tolkar användandet av bilder och namn som ett sätt att göra karaktärerna mänskliga:

“Samtidigt berättar hennes bästa väninna att tonårsflickan misshandlades av pappan och bröderna: - Ibland kom hon till skolan med svullen läpp, säger Genérose, 16”. Expressen (2005-11-22) *Abbas hemliga kärleks-chatt*.

Att både sätta en bild och ett namn på en person, gör dem till en del av verkligheten. Likt citatet ovan som kompletteras i artikeln med en bild på flickvännens klasskompis.

7 Slutsats och diskussion

I följande kapitel kommer vi presentera de slutsatser vi kan dra från vår studie och dessutom presentera förslag på vidare forskning. Vi kommer även att föra en diskussion kring vad vår studies resultat kan tänkas tillföra, vilken betydelse den kan få samt dess problematik.

Syftet med vår studie var att undersöka hur Abbas Rezai gestaltades i svensk nyhetsjournalistik. För att göra detta valde vi att även undersöka hur gärningsmännen gestaltades, då offer och gärningsman på ett symboliskt plan alltid är sammanlänkade (Lindgren & Lundström 2010). Det vi fann var att samtliga aktörer gestaltades utifrån ett stereotypiserande synsätt. De olika karaktärerna tillskrevs låg värdighet och blev på grund av deras kulturella och religiösa bakgrund underordnade det svenska samhället. Gestaltningen präglades också av klass, ras- och könsmässig underordning, baserad på västerländska antaganden- och förutfattade meningar om orienten. Vi anser alltså att rapporteringen kontinuerligt präglas av västerländska normer, som utgår från att de västerländska samhälls- och familjestrukturerna är de enda rätta.

Vi insåg tidigt att den forskning som tidigare gjorts om hedersrelaterat våld nästan uteslutande handlat om det kvinnliga offret och inte det manliga. För att då få en vidare förståelse kring vad hederskulturen egentligen innebär ansåg vi det nödvändigt att även

undersöka den manliga aspekten. Detta för att få en mer allsidig bild av fenomenet. Precis som de los Reyes och Mulinari (2005) menar så är det viktigt att föra vetenskapliga samtal vidare, för att kunna bryta en samhällsstruktur som bygger på statiska föreställningar- och maktordningar. Då begreppet *heder* är tätt sammankopplat med kvinnans kyskhetsideal är det vid hedersmord vanligast att enbart kvinnan blir mördad, eller också att hon mördas *tillsammans* med den man hon uppfört sig ”oanständigt” med (Edsenius, 2013). Detta gör Abbas till ett ovanligt offer eftersom gärningsmännen låter flickvännen leva medan de dödar honom.

Nyhetsrapporteringen av Abbas präglas i huvudsak av att han beskrivs som ett skötsamt och oskyldigt offer, som börjat anpassa sig efter det svenska samhället. Detta är mycket likt för hur Fadime Sahindal presenterades i medierna efter hennes död. Enligt Reimers (2007) tillskrevs Fadime, precis som Abbas, goda personliga egenskaper samtidigt som hon börjat anpassa sig efter det svenska samhället. Något som skiljer hur Abbas, som man gestaltades i tidningarna jämfört med kvinnliga offer, är att han inte framställs som ett olycksoffer i samma utsträckning som de drabbade kvinnorna. Förklaringen tror vi ligger i föreställningen om kvinnligt och manligt. Enligt Björk (2013) förknippas manlighet ofta med styrka medan kvinnlighet förknippas med mjukhet och känslighet. Dessa djupt rotade associationer till kvinnan och mannen skulle kunna vara förklaringen till varför journalistiken skapar mer känslor av medlidande för kvinnliga offer än för manliga.

I stället för att då beskriva Abbas som ett försvagat offer gestaltas han mycket utifrån sitt ursprung och sin kulturella bakgrund. I artiklarna framställs också Abbas hemland som militant och eländigt medan Sverige framställs som ett jämlikt välfärdsland. Indirekt anser vi att detta skapar föreställningar om att Abbas borde vara tacksam gentemot det svenska välfärdssamhället som ”räddat” honom från hans eget. Som vi tolkar tidningarnas framställning av hedersmordet stod det svenska samhället maktlöst inför orientens ”krigiska” kultur. Utifrån denna gestaltning, uppfattar vi det som att det svenska samhället avskriver sig ansvaret för Abbas död och istället lägger skulden på de kulturella traditionerna i hans hemland. Vi finner det problematiskt att tidningarna lägger så pass mycket vikt vid Abbas, härkomst eftersom det inte ger någon förklaring till det inträffade mordet utan istället reproducerar negativa föreställningar om orienten. Precis som K Gill och Brah (2014) menar hade ett fokus på att beskriva hur vissa samhällen ser på heder och skam kunnat generera i ökad kunskap och förståelse, vilket i

sin tur hade kunnat eliminera de negativa och stereotypa synsätten många har av dessa samhällen. Genom att då belysa varje händelse, som handlar om immigranter, på ett allsidigt och informationsrikt sätt anser vi att journalistiken kunnat skapa möjligheter för samhället, eftersom det på så vis kan bli mer öppet och mångkulturellt.

Enligt de los Reyes och Mulinari (2005) finns det en naturlig ordning i samhället där "urbefolkningen" rankas högre än immigranter, detta märker vi av i gestaltningen av Abbas. Genom att ständigt nämna Abbas ursprung förflyttas fokus från hans person till hans etnicitet, vilket gör att både hans person och hans ursprung andrafieras. Även om han i största möjliga mån börjat anpassa sig efter det svenska samhället hade han aldrig, på grund av sin etnicitet, kunna tillhöra "oss" på samma sätt som någon som är född och uppvuxen här. Man känner för Abbas, men på ett aningen distanserat sätt eftersom han inte riktigt var en av "oss". När det kommer till gestaltningen av Abbas och gärningsmännen, ställs de mot varandra som varandras motsatser. Abbas representerar "oss" och gärningsmännen "dem". Det gör att historien hela tiden utvecklas och drivs framåt. De motsägande gestaltningarna utgör en bra historia som utvecklas inom det olika redaktionella strukturerna (Strömbäck, 2014).

I gestaltningen av föräldrarna framkommer det ett ännu tydligare andrafierande, än i gestaltningen av Abbas. Skribenterna väljer att framställa dem som hjärtlösa, lömska och mystiska. Föräldrarna tillskrivs icke-relaterbara identiteter som analfabeter, utbildade och motsträviga till att anpassa sig till det svenska samhället och dess värderingar. Vi finner det problematiskt att journalistiken beskriver dem som en kollektiv enhet, istället för enskilda individer. Detta då det reproducerar fördomar istället för att skapa ny kunskap kring andra kulturella synsätt. Precis som Kogacioglu (2016) presenterar i sin forskning, förenklar olika aktörer i samhället, däribland medierna, fenomenet hedersmord. Oftast genom att koppla samman hedersmord med *kulturen* och *traditionen*. Detta är problematiskt eftersom dessa begrepp ofta upplevs som statiska och oföränderliga, vilket i sin tur sänder ut budskap om att det är omöjligt att förhindra hedersbrott. Även i vår studie fann vi att tidningarna i stor utsträckning sammankopplade hedersmordet på Abbas med begrepp som *kultur* och *tradition*, vilket vi alltså inte anser är optimalt med tanke på spridningen av fördomar.

Samtidigt är vi medvetna om den nyhetsvärdering och medielogik som journalisterna ska rätta sig efter på nyhetsredaktionerna. För att det journalistiska innehållet ska få

högt läsvärde krävs en viss dramatisering av nyheterna (Strömbäck 2014). I vårt specifika fall tror vi att förövarnas främmande ursprung är en bidragande spänningsfaktor till nyhetsrapporteringen. Detta eftersom deras kulturella och religiösa bakgrund skiljer sig så pass mycket från de västerländska, vilket gör att det skapas någon sorts mystik kring gärningsmännen. Händelsen, offret och gärningsmännen presenteras på ett sätt som vi anser påminna om dramaturgin i en skräckfilm. Det vill säga, händelsen är hemsk, offret är oskyldigt och gärningsmännen hjärtlösa och svåra att relatera till. Gestaltningen av föräldrarna präglas av en antydning av att de var *barbariska* och *okontrollerbara*, vilket skapar ytterligare distans mellan den moderna och toleranta västvärlden och den bakåtsträvande orienten (Brune, 2004; Reimers, 2007).

Vi fann att sonen tillskrivs två helt olika och motsägande identiteter. Till en början beskrivs han som nonchalant och ouppfostrad, vars respektlöshet och grymhet är långt ifrån det svenska samhällets värderingar. Han beskrivs som om han nästan njuter av all den uppmärksamhet han får, då rättegången drar igång. Det problematiska med att presentera sonen på detta sätt är att det upprätthåller bilden av att orientalerna är "vår" totala motsats, vilket skapar utrymme för främlingsfientlighet (Brune, 2004).

Precis som Elsrud (2015) skriver, präglas de rådande strukturerna inom rättsväsendet av västerländska värderingar, vilket gör att de som står åtalade för brott ibland begränsas i deras möjlighet att blir förstådda. Därför ser vi det inte som omöjligt att tidningarnas gestaltning av sonen, under rättegångarna, skulle kunna bygga på missförstånd.

När andra rättegången börjar förändras bilden av sonen drastiskt, han går från att gestaltas som en känslökall mördare till offer för den egna kulturen. Det gör att journalistiken måste förhålla sig till en komplex verklighet, där allting inte alltid är svart eller vitt. I takt med den nya informationen som framkommer, förändras därmed rapporteringen kring sonens karaktär och hans inblandning i mordet.

Precis som Rexvid och Schlytters (2012) forskning visar, kan vi även i vår studie se att det krävs mer kunskap för att förändra attityden mot "främmande" religioner och tankesätt. Kunskapen måste öka kring att männen inte bara är förövare utan också offer för hederskulturen. Att de, precis som kvinnorna, blir socialiserade in i hur de ska uppföra sig. Vi anser att det är viktigt att man framhåller det här perspektivet ytterligare, eftersom det är just sådan typ av förståelse och kunskap som skulle kunna ligga som

grund för ett förebyggande arbete mot hedersrelaterat våld. Här har alltså journalistiken en väldigt viktig roll.

När det kommer till rapporteringen om händelsen från respektive tidning, kunde vi urskilja flera diskursiva likheter och skillnader. Vi fann att den mest utmärkande skillnaden mellan morgon- och kvällstidningen var dramatiseringen av händelsen. Trots att båda tidningarna var noga med att detaljerat beskriva mordet, dramatiserade de händelsen utifrån olika fokus och genom utsagor från olika intervjupersoner. Vi fann att Expressen i större utsträckning använde sig av obekräftade källor, såsom intervjuer från personer som sa sig känna offer, flickvän eller gärningsmännen. Uppgifter som sedan korrigerades i nästkommande artikel. Det ser vi med stöd i medielogiken, som en konsekvens av deras snabba nyhetsrapportering, behov av försäljning av lösnummer och formatanpassning (Strömbäck, 2014). Barometern däremot använde sig snarare av verifierbara och konkreta källor, såsom närvarande advokater eller förundersökningsprotokoll. Vi kan i vår studie, liksom i Reimers (2007), se det som problematiskt att försöka likställa mediernas konstruerade bild av verkligheten med mordets faktiska händelseförlopp.

En av de viktigaste slutsatserna vi kan dra från vår studie är att tidningarnas sätt att rapportera om flyktingar och invandrare generellt, producerar och reproducerar de västerländska stereotypa bilderna av orienten. Hedersrelaterat våld är ett komplicerat fenomen och vi anser att man i detta specifika fall inte får en allsidig belysning av problemet. Det huvudsakliga problemet med denna ensidiga rapportering, är brist på kunskap och att de olika karaktärerna inte gestaltas så att de blir förstådda. Precis som Brune (2004) påpekar är detta viktigt för att just undvika att reproducera fördomar om invandrare och andra kulturer. Då det inte finns så mycket forskning om liknande fall tillgängligt, har vi i följande stycke presenterat ett flertal tänkbara fortsatta studier för att öka kunskap kring ämnet.

7.1 Förslag till vidare forskning

Innan vi påbörjade studien förde vi en diskussion om att göra en komparativ studie om hedersvåld, utifrån aspekten manligt och kvinnligt offer. Men då vi ansåg att det inte fanns tillräckligt med forskning kring det manliga offrets situation i hedersrelaterat våld, valde vi att enbart fokusera på det. Dels för att visa att mannen också kan vara offer för

skilda kulturella värderingar och etniska särarter, men också för att få den kunskap vi själva saknade för en komparativ studie. Vår studie ser vi därför som en potentiell grund för framtida jämförande studier mellan manliga och kvinnliga offer för hedersmord.

Efter diskussion kunde vi även se att en kvalitativ intervjustudie hade kunnat ligga i linje med vårt syfte. Genom en sådan studie hade vi kunnat skapa oss en bättre bild av hur de redaktionella strukturerna påverkade de olika aktörernas tillskrivna egenskaper och identiteter. Vi hade också kunnat ökat förståelsen för de journalistiska tankegångarna kring skapandet. Men med anledning av studiens tidsspann ansåg vi att materialet blivit alltför omfattande, därför avstod vi från att göra intervjuer. Dock ser vi stora möjligheter för vidare forskning. I vår studie fann vi att Abbas, som manligt offer för hedersrelaterat våld, fick en tvetydig gestaltning. Han framställdes både som ”oss” och som en del i något ”främmande”. Dock är det svårt att dra några generella slutsatser utifrån endast ett mordfall. För att då få ett vidare perspektiv på fenomenet hedersrelaterat våld anser vi att det krävs mer forskning kring den manliga aspekten.

Under studiens gång upptäckte vi att de skribenter, vittnen och sakkunniga som kommer till tals i texterna, var i majoritet etniska svenskar. Vi började därför fundera om detta förhållande påverkade slutrapporteringen, varför det såg ut som det gjorde och om detta är vanligt förekommande. Att föra vidare studier kring detta fenomen anser vi vara högst relevant och nödvändigt. Inte minst för att öka vetskapen kring hur vi kan skapa ett mer öppet och mångfaldigt samhälle, byggt på jämlikhet.

Vår studie väcker ytterligare frågor kring hur rådande kulturella utanförskap, rasfördomar och komplicerade integrationsproblem etc. ska utvecklas i framtiden och hur medierna kommer att gestalta fenomen som hedersrelaterat våld i denna kontext. Hur skildras till exempel en etniskt svensk förövare kontra en utländsk förövare. Vi finner att vår studie ger utrymme för en komparativ studie, om hur medierna gestaltar och rapporterar kring förövare med olika etniska bakgrunder. Vi tror att en sådan forskning kan hjälpa till att föra det vetenskapliga samtalet vidare, för att kunna bryta fördomar och statiska föreställningar om “de andra”.

Referenser

Ahrne, Göran (2016). Intersektionalitet. I Edling, Christofer & Liljeros, Fredrik (red). *Ett delat samhälle- makt, intersektionalitet och social skiktning*. Stockholm: Liber AB.

Al-Baldawi, Riyadh (2014). *Migration och anpassning*. Lund: Studentlitteratur AB.

Berglez, Peter & Olausson, Ulrika (2008). Kritisk diskursanalys. I Ekström, Mats (red). *Mediernas språk*. Malmö: Liber AB.

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (2012). Diskursanalys. I Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red). *Textens mening och makt*. Lund: Studentlitteratur AB.

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (2012). Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. I Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red). *Textens mening och makt*. Lund: Studentlitteratur AB.

Björk, Nina (2013). *Under det rosa täcket*. Falun: ScandBook AB.

Brune, Ylva (2004). *Nyheter från gränsen: tre studier i journalistik om "invandrare", flyktingar och rasistiskt våld*. Diss. Göteborg: Univ., 2004.

de los Reyes, Paulina & Mulinari, Diana (2005). *Intersektionalitet: kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap*. Kina: Liber AB.

Edsenius, Sigrid (2013). *Abbas hjärta*. Falun: ScandBook.

Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (2010). Inledning. I Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (red). *Metoder i kommunikationsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur AB.

Ekström, Simon (2009). *Hedersmorden och orden – Berättelser om kultur, kritik och skillnad*. Halmstad: Makadam.

- Elsrud, Torun. 2015. Noise, voice and silencing during immigrant court-case performances in Swedish district courts. *Ethnicities* 0(0): 1-21. DOI: 10.1177/1468796815588620
- Fairclough, Norman (1995). *Media discourse*. London: Arnold.
- Forsberg, Anette (2012). Döden i nyhetstappning. Sorgejournalistik som vägledning och gemenskap. I Hirdman, Anja (red). *Döden i medierna*. Stockholm: Carlssons bokförlag.
- Forsberg, Anette (2015). *Sorgens avtryck*. Malmö: Holmbergs.
- Gans, Herbert J (2004). *Deciding what's news. A Study of CBS evening news, NBC nightly news, Newsweek, and Time*. Evanston: Northwestern University Press.
- Gee, James Paul (2011). *An introduction to Discourse Analysis- Theory and method*. New York: Routledge.
- Güngör, Emre & Dervish, Nima (2009). *Varför mördar man sin dotter?*. Finland: Norstedts.
- Hermerén, Göran m.fl. (2011). *God forskningssed* (Vetenskapsrådets rapportserie 1:2011). Bromma: CM-Gruppen AB.
- Hylland Eriksen, Thomas (2002). *Ethnicity and Nationalism*. London: Pluto Press.
- Häger, Björn (2014). *Reporter. En grundbok i journalistik*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Höijer, Birgitta (2008). Sociala representationer i medietexter. I Ekström, Mats (red). *Mediernas språk*. Malmö: Liber AB.
- K Gill, Aisha & Brah, Avtar. 2014. Interrogating cultural narratives about 'honour'-based violence. *European Journal of Women's Studies* 21(1): 72–86. DOI: 10.1177/1350506813510424

Kogacioglu, Dicle. 2004. The tradition effect: framing honor crimes in Turkey. *Differences: A Journal of Feminist Cultural Studies* 15(2).

Lindgren, Simon & Lundström, Ragnar (2010). *Ideala offer, och andra*. Malmö: Gleerups.

Mattsson, Tina (2015). *Intersektionalitet i socialt arbete: Teori, reflektion och praxis*. Malmö: Gleerups.

Nord, Lars (2015). Journalistiska drev och skandaljournalistik. I Karlsson, Michael & Strömbäck, Jesper (red). *Handbok i journalistikforskning*. Lund: Studentlitteratur AB.

Patriarkat. (2016). *Nationalencyklopedin*,
<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/patriarkat>
(Hämtad 2016-11-11).

Reimers, Eva. 2007. Representations of an honor killing. *Feminist media studies* (7)3: 239-255. DOI: 10.1080/14680770701477867

Regeringskansliet, 2014. *Stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap*.
<http://www.regeringen.se/contentassets/4375cfdcc68413fa4b640584f3b78ca/starkt-skydd-mot-tvangsaktenskap-och-barnaktenskap>
(Hämtad 2016-12-20).

Rexvid, Devin & Schlytter, Astrid. 2012. Heroes, Hymen and Honour: A Study of the Character of Attitude Change among Male Youth with Their Roots in an Honour-Based Context. *Review of European Studies* 4(2): 22-32. DOI:10.5539/res.v4n2p22

Roosvall, Anna & Widestedt, Kristina (2015). Medier och intersektionalitet. I Hirdman, Anja & Kleberg, Madeleine (2015) *Mediers känsla för kön*. Göteborg: Nordicom

Skam. (2016). *Nationalencyklopedin*,
<http://www.ne.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/skam> (Hämtad 2016-11-11).

Strömbäck, Jesper (2015). Journalistikens nyhetsurval och nyhetsvärderingar. I Karlsson, Michael & Strömbäck, Jesper (red). *Handbok i journalistikforskning*. Lund: Studentlitteratur AB.

Strömbäck, Jesper (2014). *Makt, medier och samhälle*. Lund: Studentlitteratur AB.

Trost, Jan (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur AB.

Svenska fall för FBI (2016). Del 3. [TV-program] TV4, 10 november.

http://www.tv4play.se/program/svenska-fall-f%C3%B6r-fbi?video_id=3500032

Wikan, Unni (2009). *Om heder*. Riga: Daidalos AB

Bilagor

Bilaga 1. **Våra valda artiklar**

Barometern (2011-06-20) *Högt pris för kärleken*

<http://www.barometern.se/lan/hogt-pris-for-karleken/>

Barometern (2011-06-20) *Pressad pappa i rätten*

<http://www.barometern.se/lan/pressad-pappa-i-ratten/>

Barometern (2011-06-20) *“Jag var helt maktlös”*

<http://www.barometern.se/lan/jag-var-helt-maktlos/>

Barometern (2011-06-21) *“Jag hoppas jag lever”*

<http://www.barometern.se/lan/jag-hoppas-jag-lever/>

Barometern (2006-03-25) *Rezais mor fick aldrig säga farväl*

<http://www.barometern.se/hogsby/rezais-mor-fick-aldrig-saga-farval/>

Barometern (2006-02-01) *Socialtjänsten trodde att giftermål väntade Högsby*

<http://www.barometern.se/hogsby/socialtjansten-trodde-att-giftermal-vantade-hogsby/>

Barometern (2006-03-16) *“Det var som att Abbas Rezai misstänkte att något skulle kunna hända honom”*

<http://www.barometern.se/hogsby/det-var-som-att-abbas-rezai-misstankte-att-nagot-skulle-kunna-handa-honom/>

Expressen (2011-06-13) *Föräldrarna i hovrätten för mordet på Abbas*

<http://www.expressen.se/kvallsposten/foraldrarna-i-hovratten-for-mordet-pa-abbas/>

Expressen (2011-06-15) *Föräldrarna bemöter mordanklagelserna*

<http://www.expressen.se/kvallsposten/foraldrarna-bemoter-mordanklagelserna/>

Expressen (2006-03-23) *Abbas kropp stympades*

<http://www.expressen.se/kvallsposten/abbas-kropp-stympades/>

Expressen (2006-03-29) *Åtalade pappan skyller mordet på 18-åriga sonen*

<http://www.expressen.se/nyheter/atalade-pappan-skyller-mordet-pa-18-arige-sonen/>

Expressen (2005-11-26) *De hann bara vara förlovade ett dygn*

<http://www.expressen.se/nyheter/de-hann-bara-vara-forlovade-ett-dygn/>

Expressen (2005-11-20) *Deras kärlek var förbjuden*

<http://www.expressen.se/nyheter/deras-karlek-var-forbjuden/>

Expressen (2005-11-22) *Abbas hemliga kärleks-chatt*

<http://www.expressen.se/nyheter/abbas-hemliga-karleks-chatt/>